

Одитен сборник

Действия за борба с пандемията от COVID-19

Одитни доклади,
публикувани в периода юни—декември 2020 г.

Контактният комитет на върховните одитни институции на Европейския съюз предоставя форум за обсъждане и разглеждане на въпроси, свързани с публичния одит в ЕС. Като укрепва диалога и сътрудничеството между своите членове, Комитетът допринася за повишаване на ефективността на външния одит на политиките и програмите на ЕС. Той помага също за засилване на отговорността за отчетност, подобряване на финансовото управление на ЕС и консолидиране на доброто управление в полза на всички граждани на ЕС.

За контакти: www.contactcommittee.eu

© Европейски съюз, 2021 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът.

Източник: Контактен комитет на върховните одитни институции на Европейския съюз

	Страница
Предговор	6
Кратко изложение	8
Въведение	10
ЧАСТ I — Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки	13
Три вълни разтърсиха буквално всички аспекти на ежедневието	13
В първата вълна на многоизмерна криза	15
От лятото на надеждата до втората вълна	19
От надеждите за ваксина до третата вълна	21
Въздействие върху избрани области на политиката, показано в моментни снимки	23
Моментна снимка 1: Въздействие върху общественото здравеопазване	24
Моментна снимка 2: Въздействие върху икономиката	25
Моментна снимка 3: Въздействие върху пазара на труда	26
Моментна снимка 4: Въздействие върху домакинствата и отделните хора	27
Моментна снимка 5: Въздействие върху публичните финанси	28
Разработване на действията за борба с COVID-19	29
Обществено здраве	29
Икономика и публични финанси	35
Други области	42
ЧАСТ II — Преглед на дейността на ВОИ	45
Приоритетна област: Обществено здраве	47
Национална система за здравеопазване	48
Португалия – <i>Tribunal de Contas</i>	48

Задължително здравно осигуряване	51
Германия – <i>Bundesrechnungshof</i>	51
Обществени поръчки	54
Белгия – <i>Rekenhof</i>	54
КИПЪР – <i>Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας</i>	56
Запаси от медицинско оборудване	59
Словакия – <i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	59
Информация за обществеността	62
Латвия – <i>Valsts kontrole</i>	62
Приоритетна област: Цифровизация	65
Образователна система	66
Латвия – <i>Valsts kontrole</i>	66
Държавна администрация	69
Нидерландия – <i>Algemene Rekenkamer</i>	69
Приоритетна област: Социално-икономически действия	72
Предприятия	73
Нидерландия – <i>Algemene Rekenkamer</i>	73
Схеми за излизане в дългосрочен отпуск	76
Латвия – <i>Valsts kontrole</i>	76
Управление на кризи и извънредни ситуации	79
Литва – <i>Valstybės kontrolė</i>	79
Икономическите мерки на ЕС	82
Европейски съюз – <i>Европейска сметна палата</i>	82
Приоритетна област: Публични финанси и свързани с тях рискове	86
Публични финанси и свързани с тях рискове	87
Нидерландия – <i>Algemene Rekenkamer</i>	87
Швеция – <i>Riksrevisionen</i>	90
Рискове при изпълнението на бюджета	93
Португалия – <i>Tribunal de Contas</i>	93

Приоритетна област: Общи ответни действия на различните равнища на управление	95
Всички равнища на управление	96
Румъния – <i>Curtea de Conturi a României</i>	96
Местно управление	100
Португалия – <i>Tribunal de Contas</i>	100
Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.	103
Съкращения	111
Речник на термините	113

Предговор

2020 година беше, меко казано, една изключително необичайна година. Световната пандемия от COVID-19 предизвика безпрецедентна здравна и икономическа криза. Сред многото въздействия на кризата е това, че тя засегна в значителна степен работата на върховните одитни институции (ВОИ) по света, като членуващите в Контактния комитет ВОИ също не направиха изключение. ВОИ на ЕС реагираха бързо на кризата и решиха да разпределят значителни ресурси — както незабавно, така и за следващите години — за оценка и одит на действията за борба с COVID-19. В настоящия одитен сборник се прави преглед на съответните публикации на ВОИ през 2020 г. и по този начин се отразяват незабавните действия на ВОИ на ЕС за борба с кризата.

Сборникът също така е резултат от първия *мрежов одит на ЕС* — нов форум за одитно сътрудничество между ВОИ на ЕС, който акцентира върху стратегически подобрени области на политиката и върху извънредни събития, които оказват или има голяма вероятност да окажат значително въздействие върху нашите общества.

Традиционният вид международно одитно сътрудничество е паралелен одит, който изисква добре съгласувани одитни подходи. Голямото предимство на *мрежовия одит на ЕС* е, че допуска по-гъвкава координация между участниците, което от своя страна означава, че те могат да се съсредоточат по-добре върху конкретни (национални) ситуации и нужди. Предвид объркването, което причини, и очакваното ѝ въздействие върху ЕС и неговите държави членки в средносрочен и дългосрочен план, пандемията е очевидна тема за този нов вид сътрудничество.

Според мен този пилотен одит имаше голяма полза от по-широкото насърчаване на професионалния обмен във връзка с новите предизвикателства вследствие на пандемията. Например по инициатива на ВОИ на Финландия и Обединеното кралство проектната група на ЕВРОСАЙ относно COVID-19¹ разработи многобройни дейности за насърчаване на обмена на информация и взаимопомощта във връзка със съответните одитни идеи, подходи и опит.

Сборникът започва с общо въведение във връзка с пандемията и с обобщение на последиците от нея за държавите — членки ЕС, включително ответните действия, които тя предизвика. Следва преглед на одитната дейност, извършена

¹ [EUROSAI Project Group on Auditing the Response to the COVID-19 Pandemic](#) (Проектна група на ЕВРОСАЙ за одитиране на действията в отговор на пандемията от COVID-19).

и докладвана през 2020 г. от единадесет ВОИ на ЕС в пет приоритетни области — обществено здравеопазване, цифровизация, социално-икономически действия, публични финанси и свързаните с тях рискове, както и общи ответни мерки на различните нива на управление.

Надяваме се, че нашата работа и усилия за по-ефективно изпълнение в публичния сектор и отчетността в целия ЕС могат да спомогнат за подобряване на предоставянето на обществени услуги в полза на всички граждани на ЕС.

Клаус-Хайнер Лене

Председател на Европейската сметна палата
Председател на Контактния комитет

Кратко изложение

I Пандемията от COVID-19 представлява една от най-разрушителните здравни кризи, наблюдавани някога в света, тъй като оказва голямо въздействие върху обществото, икономиките и отделните хора. Всяка оценка на нейното въздействие върху ЕС и държавите членки на този етап може в най-добрия случай да бъде доста несигурна, но някои аспекти вече се открояват съвсем ясно:

- o многоизмерният характер на кризата;
- o нейното значително и разрушително въздействие върху ЕС като цяло;
- o асиметричното ѝ въздействие върху различните държави членки, но и на регионално и дори на местно равнище, независимо дали от гледна точка на време, количество или качество.

II В повечето области, които са сериозно засегнати от пандемията, ЕС разполага само с ограничени правомощия за действие. Това се дължи отчасти на факта, че отговорността в областта на общественото здраве не е изключителна за ЕС, и отчасти на слабата подготвеност или на недостатъчния първоначален консенсус между държавите членки относно общи ответни действия. Предвид първоначалната асиметрия на кризата и липсата на координиран подход на ЕС, националните и регионалните правителства действаха независимо едни от други при въвеждането на превантивни и противоепидемични мерки, при снабдяването с лични предпазни средства или при създаването на пакети за възстановяване и схеми за запазване на работни места с цел смекчаване на социално-икономическите последици.

III Въпреки това след труден старт ЕС и държавите членки изглежда успяха да подобрят своята координация чрез предприемане на по-допълващи се действия за смекчаване на последиците от кризата. Най-доброто доказателство за това е постигането на съгласие по инструмента за възстановяване *NextGenerationEU* — най-големия и най-значимия, създаван някога, с който ЕС се осмели да навлезе в непозната територия, за да се справи с предизвикателствата и дългосрочните последици от пандемията.

IV Настоящият сборник показва, че ВОИ на държавите членки и ЕСП са реагирали бързо на настоящата криза и вече са предприели различни дейности по одит и мониторинг. В допълнение към 48-те одитни дейности, завършени през 2020 г., повече от 200 други одитни дейности все още са в ход или са планирани и ще бъдат приключени през 2021 г. или 2022 г.

V Сборникът съдържа обобщения на 17 доклада, публикувани през 2020 г. от единадесет ВОИ на ЕС², които са групирани в пет приоритетни области: обществено здравеопазване, цифровизация, социално-икономически действия, публични финанси и свързаните с тях рискове, както и общи ответни мерки на различните нива на управление.

² ВОИ на Белгия, Германия, Кипър, Латвия, Литва, Нидерландия, Португалия, Румъния, Словакия, Швеция и ЕСП.

Въведение

1 Пандемията от COVID-19 представлява една от най-разрушителните здравни кризи, наблюдавани някога в света, тъй като оказва голямо въздействие върху обществото, икономиките и отделните хора. Тя представлява заплаха за живота на гражданите на ЕС и освен това увеличи тежестта върху нашите системи за обществено здравеопазване и доведе до внезапен спад на растежа. Икономическата дейност се забави рязко до средата на 2020 г., което доведе до увеличаване на безработицата. В съответствие с първоначалните приоритети, определени от Европейския съвет, предприетите от ЕС мерки за намаляване на въздействието на COVID-19 бяха съсредоточени върху ограничаването на разпространението на вируса, гарантирането на доставките на медицинско оборудване, оказването на съдействие на учените бързо да намерят ваксина и подпомагането на държавите членки да се справят със социално-икономическите трудности, които изпитват³.

2 Тъй като, наред с други фактори, вирусът се разпространяваше в отделните държави с различна скорост, той оказва асиметрично въздействие в рамките на ЕС. Това, в комбинация с липсата на координиран подход на ЕС в началото на пандемията, доведе до предприемане на широк набор от различни мерки и подходи от страна на националните правителства за овладяване на вируса, защита на системите за обществено здравеопазване и опазване на жителите. Ответните действия включваха затваряне на граници, пълни и частични ограничителни мерки и строги мерки за хигиена и безопасност. От социално-икономическа гледна точка, за опазването на изложените на риск предприятия, домакинства и физически лица беше осигурена мащабна фискална подкрепа.

3 Същевременно държавите членки въведоха мерки за укрепване на финансите на местно и регионално равнище и облекчиха фискалните правила. Доколкото беше възможно, националните правителства също обявиха пакети за възстановяване на инвестициите, които, взети заедно, вече възлизат на много по-

³ Европейски съвет, *Заклучения на председателя на Европейския съвет след видеоконференция относно COVID-19*, 10.3.2020 г.

голяма стойност от приетите по време на финансовата криза от 2008 г.⁴ Целта на тези публични инвестиции е да смекчат отрицателните последици от ограничителните мерки и да осигурят бърз икономически стимул за запазване, а в някои области на политиката дори за подобряване на ситуацията отпреди кризата. В повечето разходи за възстановяване се дава приоритет на общественото здравеопазване, цифровизацията, социалната закрила и — понякога безразборно, понякога за улесняване на екологичния преход — икономиката като цяло.

4 Целта на настоящия преглед е не да се опишат всички аспекти на произхода и разпространението на коронавируса или подробно да се разгледа неговото въздействие върху ЕС и държавите членки, включително техните ответни действия⁵, а по-скоро да се осигури разбиране на общия контекст и на условията, при които ВОИ извършваха своята дейност. Поради това в **ЧАСТ I – Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки** се акцентира върху въздействието в избрани области в целия ЕС и върху предприетите действия, основно на равнището на ЕС, за справяне със здравните, социално-икономическите и фискалните предизвикателства. Освен това, предвид факта, че почти всяка оценка на въздействието може в най-добрия случай да бъде доста несигурна за момента, ЕСП създаде поредица от картини на моментното състояние, за да илюстрира многоизмерния характер на кризата, но и нейното значително, макар и асиметрично въздействие върху ЕС и неговите държави членки. Тъй като националните мерки се различават в голяма степен в отделните държави членки и качеството и количеството на наличните данни не позволяват съдържателно сравнение, ЕСП очертава само няколко национални мерки в области, които са били предмет на одити от страна на отделни ВОИ.

⁴ Европейска комисия, *Questions and answers: Communication on fiscal policy response to coronavirus pandemic*, 3.3.2021 г.

⁵ Тъй като одитният сборник е цифрово издание, а темата подлежи на непрекъснато развитие, за допълнително четене се предлагат връзки към по-важните онлайн източници, с които ЕСП се консултира при изготвянето на настоящото издание. Възможно е информацията в тези връзки да се актуализира редовно.

5 През 2020 г. единадесет ВОИ на ЕС⁶ публикуваха 48 доклада по широк набор от мерки, предприети на национално и наднационално равнище в отговор на COVID-19. *ЧАСТ II — Преглед на дейността на ВОИ* съдържа обобщения на 17 от тези доклади, групирани в пет приоритетни области. Във всяко обобщение се посочват контекстът и причините за одитната дейност, както и някои основни констатации и заключения. За да се ограничи обемът на сборника в разумни граници, всяка ВОИ осигури подробна информация само за един доклад за приоритетна област и не повече от общо три. В *Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.* се предоставя пълен списък на всички съответни публикации на ВОИ през 2020 г.

6 Настоящият сборник показва, че ВОИ на държавите членки и ЕСП са реагирали бързо на настоящата криза. Откакто пандемията засегна континента, те са предприели много дейности от голямо значение, свързани с одит и мониторинг. В допълнение към завършените през 2020 г. одитни дейности, повече от 200 други одитни дейности все още са в ход или са планирани и ще бъдат приключени през 2021 г. или 2022 г.

⁶ ВОИ на Белгия, Германия, Кипър, Латвия, Литва, Нидерландия, Португалия, Румъния, Словакия, Швеция и ЕСП.

ЧАСТ I – Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки

Три вълни разтърсиха буквално всички аспекти на ежедневието

7 В края на 2019 г. местните здравни органи в Ухан (Китай) докладваха за група случаи на пневмония. Учените установиха, че причината е нов коронавирус, който официално нарекоха „тежък остър респираторен синдром коронавирус 2“ (SARS-CoV-2). За да се избегне объркване с оригиналния вирус SARS, който първоначално се разпространи в Китай и в други четири държави през 2003 г., Световната здравна организация (СЗО) обяви наименованието на новото заболяване като „COVID-19“. Тъй като вирусът се предава лесно от човек на човек, той бързо се разпространи в целия свят. На 30 януари 2020 г. СЗО обяви епидемичния взрив за „извънредна ситуация от международно значение, свързана с общественото здраве“, като впоследствие на 11 март го призна за пандемия. Като цяло учените са съгласни, че COVID-19 се предава по-лесно и е по-смъртоносен например от други SARS вируси или от сезонния грип⁷.

8 В периода между март 2020 г. и април 2021 г. пандемията се разрази в три вълни, като доведе до над 30 млн. случая на заразени хора и 712 000 смъртни случая само в ЕС⁸ (вж. [Моментна снимка 1: Въздействие върху общественото здравеопазване](#)). През април 2020 г. в пика на първата вълна най-силно засегнати бяха държавите членки в Западна Европа. Втората и третата вълна (ноември 2020 г. и януари 2021 г.) обаче оказаха по-голямо въздействие върху държавите от Централна и Източна Европа, които до голяма степен бяха пощадени по време на първата вълна, а сега се изправиха пред нарастващ процент на заразяване⁹.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно глобалното развитие във връзка с COVID-19.

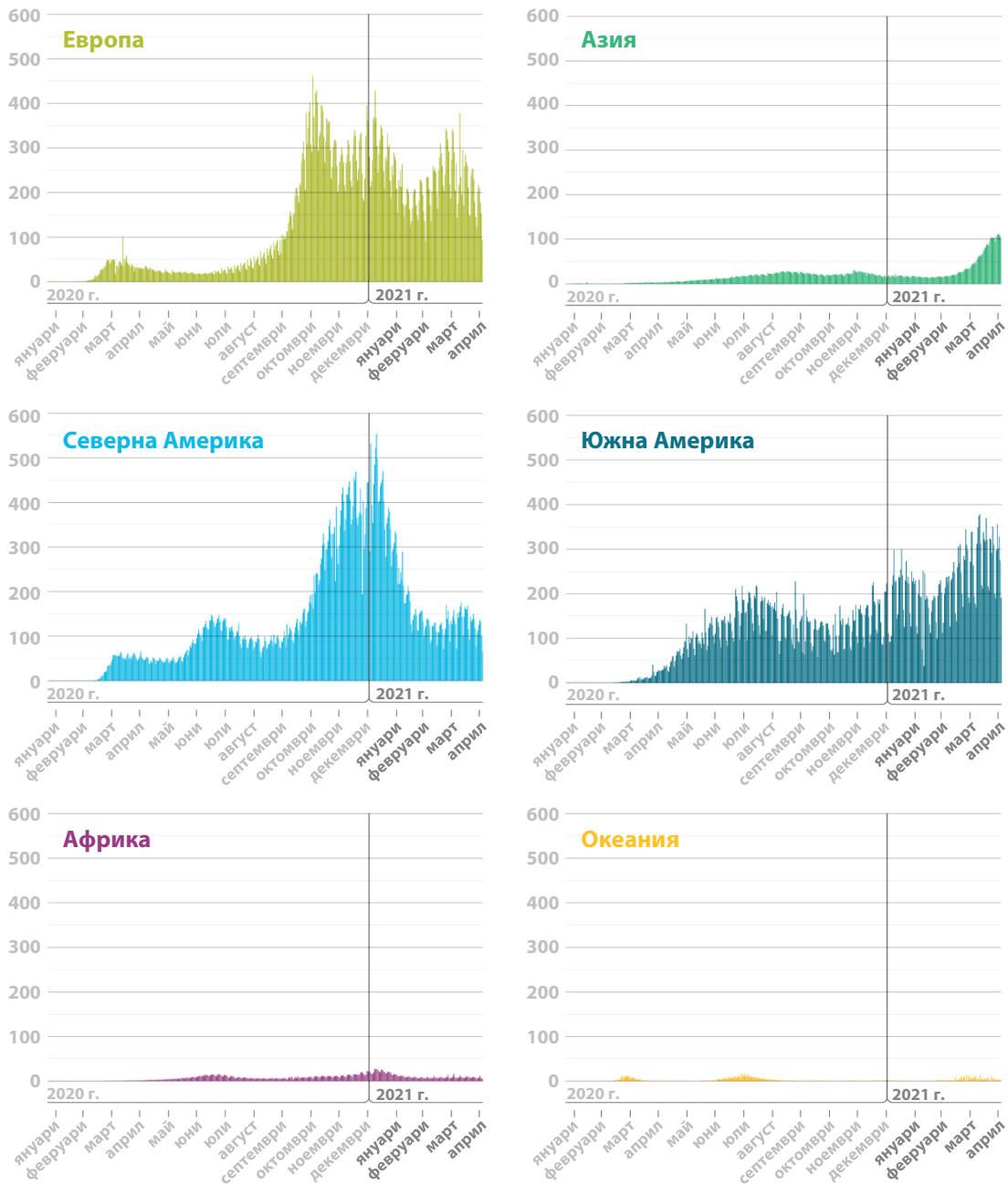
⁷ СЗО, *Coronavirus disease (COVID-19): Similarities and differences with influenza*, 17.3.2020 г.

⁸ ECDC, *COVID-19 situation update for the EU/EEA*, 26.5.2021 г.

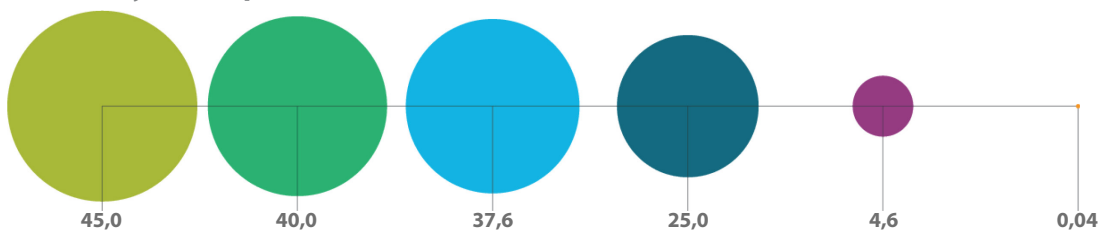
⁹ LSE, *Incorporating complexity into policy learning: The case of Covid-19 in Europe*, 22.2.2021 г.

ЧАСТ I — Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки

Фигура 1 – Случаи на заразени с COVID-19 по региони

Общо случаи по региони на 2 май 2021 г. (в млн.)

Източник: ЕСП въз основа на данни от *Our World in Data*.

В първата вълна на многоизмерна криза

9 Това, което започна като здравна криза, бързо се превърна в социално-икономическа криза, предизвикана от усилията за овладяване на разпространението на заразата и за спасяване на човешкия живот. В отговор на първата вълна и при отсъствието на координиран подход на ЕС правителствата и органите на държавите членки предприеха незабавни едностранни действия, например като самостоятелно затвориха националните граници или осигуриха предпазно и медицинско оборудване за изключително използване от тяхното население. За да се овладее разпространението на вируса, бяха въведени различни превантивни и протиепидемични мерки, като например социално дистанциране, задължително използване на предпазни маски за лице и повсеместно използване на дезинфектанти за ръце. Ограничителните мерки — вариращи от избирателни мерки до пълно затваряне — оказаха огромно въздействие върху личната и икономическата дейност. Между държавите членки и дори между регионите обаче имаше значителни различия по отношение на строгостта и степента на всички тези мерки.

10 През първата половина на 2020 г. на практика бяха засегнати всички икономически сектори (вж. *Фигура 2*), тъй като на предприятията и фабриките, ресторантите и баровете, театрите и спортните съоръжения беше наредено да затворят. Секторът на услугите, по-специално транспортът, търговията на дребно, търговията, развлекателните дейности и хотелиерството и ресторантьорството (вж. *каре 1*) понесоха сериозни финансови загуби. БВП на ЕС-27 намаля с 11,2 %¹⁰, което бележи най-сериозната икономическа криза след Втората световна война (вж. *Моментна снимка 2: Въздействие върху икономиката*).

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно въздействието на COVID-19 върху промишлените отрасли на ЕС.

¹⁰ Евростат, *Европоказатели 53/2021*, 30.4.2021 г.

Фигура 2 – Промени в обема на brutната добавена стойност, 2019—2020 г.

Източник: ЕСП въз основа на данни на Евростат.

11 Ограничителните мерки, карантината и самоизолацията доведоха до трансформация на пазара на труда. В случаите, когато това беше възможно, работата от разстояние се превърна в установено правило. Когато това не беше вариант, бяха наложени временно освобождаване, съкращения или намалено работно време. През първата половина на 2020 г. беше регистрирано най-голямото намаляване през този век на процента на заетостта в ЕС на тримесечна база — от 73 % (1 трим.) на 72 % (2 трим.)¹¹, което се равнява на допълнително над един милион европейци без работа. Над 19 милиона служители бяха временно съкратени, а общият брой действително отработени часове намаля

¹¹ Евростат, *Бюлетин № 150/2020*, 8.10.2020 г.

средно с 15 %¹². Равнището на безработицата нарастваше по-бавно и не толкова отчетливо, което обаче беше отражение на високия процент на прилагане на схеми за запазване на работни места и на по-големия брой работници, напускащи пазара на труда¹³ (вж. също *Моментна снимка 3: Въздействие върху пазара на труда*).

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно заетостта и социалното развитие.

12 Цялото това сътресение оказва значително въздействие върху заплащането, тъй като доведе до загуба на доходи във всички държави членки в размер на между 1 % и 12 %¹⁴ от общите доходи на работник. Имаше обаче и значителна разлика в социално-икономически аспект, тъй като групите с ниски доходи, като например младите и временните работници, бяха засегнати в най-голяма степен. Най-неблагоприятните последици за домакинствата бяха смекчени благодарение на многобройни схеми за компенсиране на заплатите и запазване на работните места (напр. SURE, вж. точка **36** и *Фигура 8*) чрез подкрепа за намаляване на общата загуба на доходи.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно загубата на доходи.

¹² Евростат, *Hours of work in detail – quarterly statistics*, данните са получени през април 2021 г.

¹³ ЕЦБ, *The impact of the COVID-19 pandemic on the euro area labour market*, 7.1.2021 г.

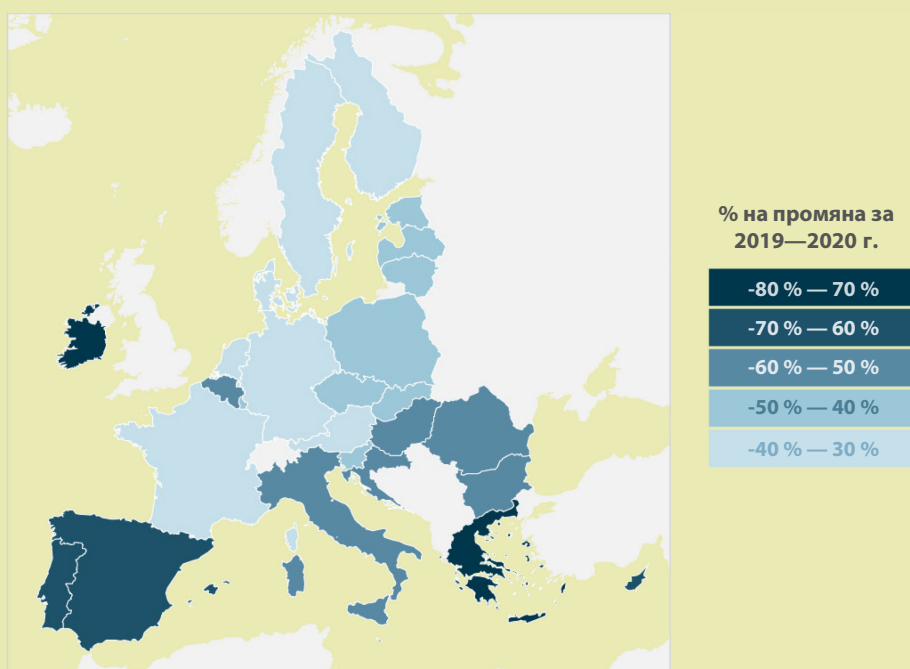
¹⁴ Въз основа на промяна на годишна база, 2019—2020 г. Евростат, *Impact of COVID-19 on employment income – advanced estimates*, данните са получени през октомври 2020 г.

каре 1

COVID-19 и секторът на туризма, 2020 г.

Световната организация по туризъм към ООН редовно публикува барометър на световния туризъм. Според актуализацията от март 2021 г. само през 2020 г.¹⁵ броят на пристигащите чуждестранни туристи е намалял със 73 % (над 900 млн. туристи по-малко), което е засегнало значително приходите на хотелите и ресторантите, туроператорите, туристическите агенции, круизите и авиокомпаниите, и пряко е изложило на риск над 174 млн. работни места¹⁶, включително над 10 млн. в ЕС¹⁷. Според ОИСР за Гърция, Португалия, Австрия, Испания и Италия, които са особено зависими от туризма в различна степен, е имало най-голяма вероятност да загубят значителна част от своя БВП с последици, нанасящи икономически и социални вреди¹⁸.

Фигура 3 – Промяна в очакваната стойност на туризма, 2019—2020 г.

Източник: ЕСП въз основа на Зимната прогноза на Комисията (2021 г.).

В своя разширен сценарий за периода 2021—2024 г. Световната организация по туризъм към ООН прогнозира възстановяване на международния туризъм до втората половина на 2021 г. Въпреки това връщането към нивата от 2019 г. по отношение на пристигащите чуждестранни туристи може да отнеме между 2½ и 4 години.¹⁹

От лятото на надеждата до втората вълна

13 На този фон положителните резултати от ограничителните мерки в съчетание с надеждите за ваксина и лятното време насърчиха очакванията, че пандемията може скоро да приключи. През юни 2020 г. ЕС и държавите членки започнаха постепенно да облекчават своите социални и икономически ограничения. Намаленият брой на случаите на заразените с COVID-19 и на смъртните случаи, стабилното възстановяване на БВП на ЕС-27 (увеличение с 11,5 %²⁰ между второто и третото тримесечие на 2020 г.) и нарастващите равнища на заетостта изглежда потвърдиха убеждението, че е достигната повратна точка. Нещата бавно се върнаха към състояние, което би могло се нарече „нормалност с ограничения“. При определени условия (въвеждане на ограничения, свързани със здравето и безопасността) баровете и ресторантите отвориха отново, бяха разрешени социалните и културните събития и дори пътуването отново стана възможно.

14 Оптимизмът на летните месеци рязко приключи през есента, когато втората вълна, до голяма степен породена от по-заразен и по-смъртоносен вариант, открит първоначално в Обединеното кралство, сложи край на големите надежди както на хората, така и на политиците. Както бяха предупредили учените, процентът на заразяване и на смъртните случаи се увеличи до безпрецедентни равнища. Повечето държави членки отново върнаха ограничителните мерки и възстановиха забраната за пътуване, макар че в повечето случаи те не бяха толкова строги и често бяха налагани малко колебливо, тъй като хората бяха изтощени и изпитваха по-голямо нежелание да подкрепят и да спазват въведените правила и ограничения.

¹⁵ Световна организация по туризъм към ООН, *Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism*.

¹⁶ WTTC, „174m Travel & Tourism jobs could be lost due to COVID-19 and travel restriction“, *says WTTC*, 29.10.2020 г.

¹⁷ Европейска комисия, *Tourism and employment: how the severity of future coronavirus waves could impact jobs*, 26.8.2020 г.

¹⁸ Европейски парламент, *Parliamentary questions (Парламентарни въпроси)*, 15.4.2020 г.

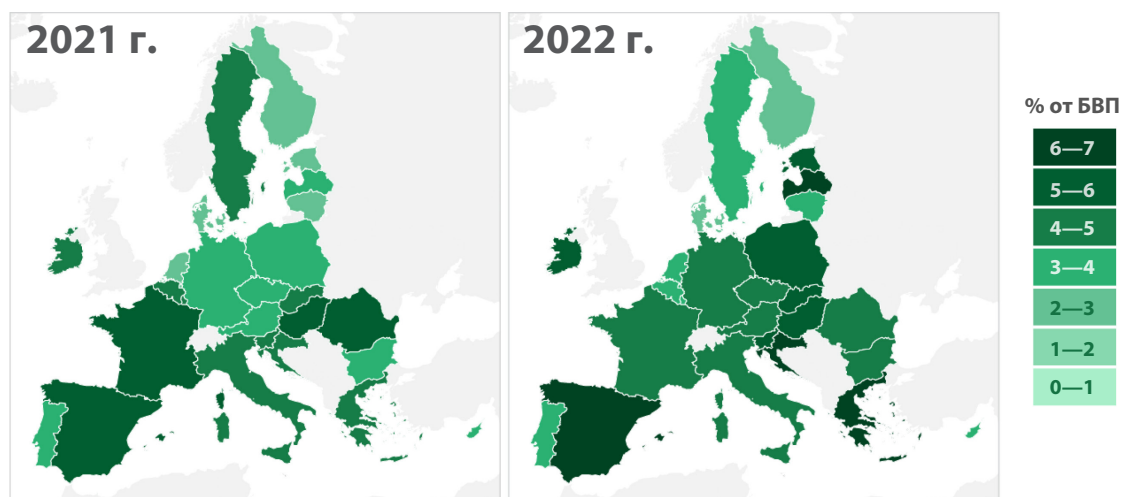
¹⁹ Пак там (16).

²⁰ Евростат, *Бюлетин № 178/2020*, 8.12.2020 г.

15 Като цяло, след относително стабилен ръст от 1,6 % през 2019 г.²¹, БВП на ЕС-27 намаля с 6,2 % през 2020 г., като загубата на БВП за държавите членки беше променлива, но във всички случаи значителна. Прогнозите за следващите две години продължават да показват значителни разлики между отделните държави. Въпреки че се очаква БВП на ЕС-27 отново да нарасне с 4,2 % през 2021 г. и с 4,4 % през 2022 г., се предвижда икономическото възстановяване да бъде неравномерно: някои държави членки може да успеят да се върнат към равнищата отпреди кризата до края на 2021 г., но за други ще бъде трудно да го направят преди края на 2022 г.²² (вж. *Фигура 4*). Това може да се обясни със структурните различия в националните икономики (напр. степента на зависимост от туризма), с многообразието от стратегии за борба с пандемията, както и с финансовото положение отпреди кризата, които ограничиха мащаба на подкрепата в някои държави.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно Пролетната икономическа прогноза на Комисията за 2021 г.

Фигура 4 – Прогнози за ръста на БВП в ЕС, 2021—2022 г.

Източник: ЕСП въз основа на Пролетната прогноза на Комисията (2021 г.).

²¹ Евростат, *Бюлетин № 30/2021*, 9.3.2021 г.

²² Европейска комисия, *Зимна икономическа прогноза за 2021 г.*

16 Едновременно с това през 2020 г. съвкупното съотношение на дълга към БВП на ЕС и на еврозоната нарасна с над 13 п.п., като достигна съответно около 92 % и 100 %. [...] През 2021 г. се предвижда съотношението на дълга към БВП да продължи да нараства и да достигне нов връх от около 95 % и 102 % съответно в ЕС и в еврозоната, преди да се понижи леко през 2022 г.²³ според пролетните прогнози на Комисията за 2021 г. Това до голяма степен може да се отдаде на намаляващите данъчни приходи поради спада на икономическата дейност и въвеждането на дискреционни мерки, като например данъчни облекчения, намаляване на лихвите, както и извънредни разходи за подпомагане на заетостта или на сектора на здравеопазването. През следващите две години най-малко една трета от държавите членки могат да очакват тяхното съотношение на дълга към БВП да намалее, но други ще останат със съотношение значително над 100 % през цялата 2022 г.²⁴ (вж. също *Моментна снимка 5: Въздействие върху публичните финанси*).

От надеждите за ваксина до третата вълна

17 На 21 декември 2020 г. първата ваксина срещу COVID-19 получи разрешение за продажба на пазара на ЕС, последвана от други три ваксини в процес на разработка (вж. точка 28). Привидно обещаващото начало на 2021 година не премина теста на действителността. Прилагането на стратегията за ваксинация не отговори на очакванията²⁵ поради недостиг на доставките, пропуски в доставките и координацията и прекомерна бюрокрация, които забавиха процеса на ваксинация и позволиха инфекцията да излезе извън контрол. Още по-лошо, в Европа започнаха да циркулират нови, по-заразни варианти, като например мутациите „Бета“ („южноафриканска“) и „Гама“ („бразилска“)²⁶, което доведе до третата вълна. Ограничителните мерки трябваше да бъдат удължени или повторно въведени и ограниченията отново бяха затегнати. Същевременно започнаха да се увеличават гражданските и политическите протести срещу

²³ Европейска комисия, *Пролетна икономическа прогноза за 2021 г.*

²⁴ Европейска комисия, *Есенна икономическа прогноза за 2020 г.*

²⁵ Първоначалната цел на ЕС беше до началото на лятото на 2021 г. да се ваксинират най-малко 70 % от възрастното население.

²⁶ ECDC, *Infographic: Mutation of SARS-CoV-2 – current variants of concern*, 19.4.2021 г.

строгите превантивни и протиепидемични мерки, понякога в съчетание с масови демонстрации.

18 До момента може да се твърди със сигурност единствено, че пандемията от COVID-19 е многоизмерна и асиметрична криза, която засегна почти всички области на обществения и личния живот — независимо дали става въпрос за общественото здраве, икономическата дейност, пазара на труда, образованието или публичните финанси. Периодът, мащабът и точният характер на нейното въздействие, както и действията в отговор на пандемията се различават значително в рамките на ЕС, но също така и на национално, регионално, а понякога и на местно равнище. Някои от държавите членки и регионите в момента са засегнати в по-голяма степен от други, но опитът показва, че всичко това може да се промени в рамките на няколко седмици. Други все още не са преодолели структурните дефицити отпреди кризата, които ограничават техния капацитет за справяне с нуждите на ситуацията, след което да стартират проекти, които да формират тяхното бъдеще. Вече е ясно, че COVID-19 ще има трайни последици върху начина, по който ще живеем и работим в бъдеще, включително необходимостта от по-голямо и по-добро сътрудничество, тъй като вирусите не се интересуват от национални граници.

**Въздействие върху избрани области на политиката,
показано в моментни снимки**

19 Тъй като всяка оценка на въздействието на COVID-19 върху ЕС и върху държавите членки на този етап може в най-добрия случай да бъде доста несигурна, и тъй като винаги е трудно да се определи подходящият момент на прекъсване, ЕСП предпочита да остави данните в определен момент и във всички избрани области на политиката да говорят сами за себе си. Освен представената в хронологичен ред информация по-горе, създадохме поредица от моментни снимки, за да представим обобщена картина за ЕС и неговите държави членки през 2020 г. Моментните снимки нямат за цел да дадат пълна картина на всяка една област на политиката, а да илюстрират следните аспекти на кризата:

- а) нейният многоизмерен характер, който не се ограничава само до сферата на общественото здравеопазване;
- б) нейното значително и разрушително въздействие върху ЕС като цяло; както и
- в) асиметричното ѝ въздействие върху държавите членки, независимо дали от гледна точка на време, количество или качество.

Моментна снимка 1: Въздействие върху общественото здравеопазване

Общо въздействие върху ЕС

Случаи на милион жители

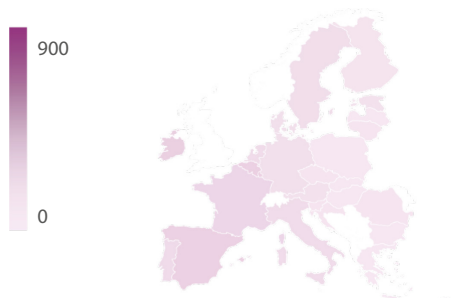
Смъртни случаи на милион жители

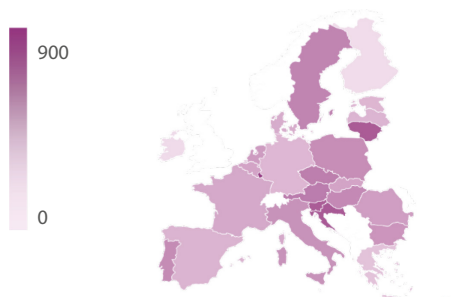
Асиметрично въздействие върху държавите членки

Случаи на милион жители

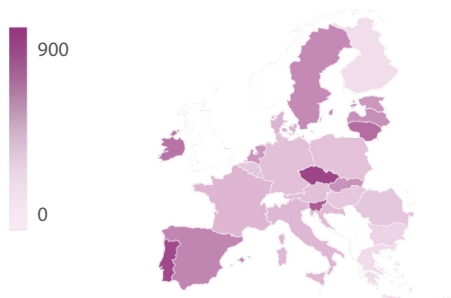
Първа вълна

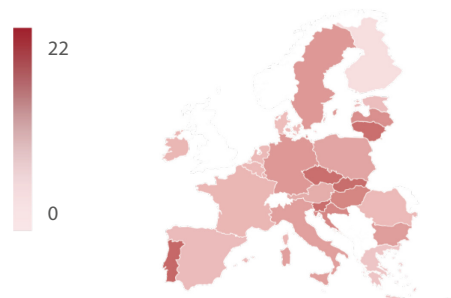
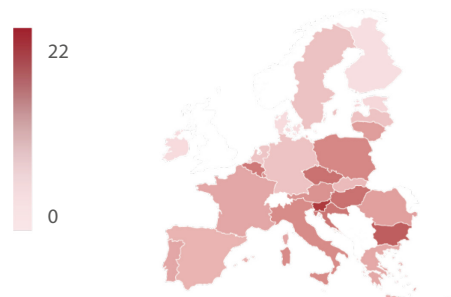
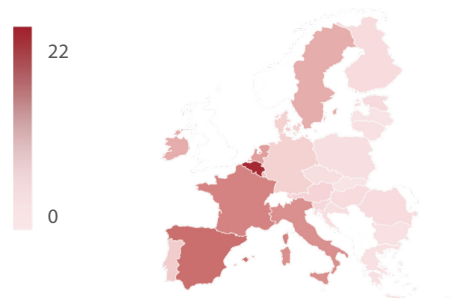
Втора вълна

Трета вълна

Смъртни случаи на милион жители

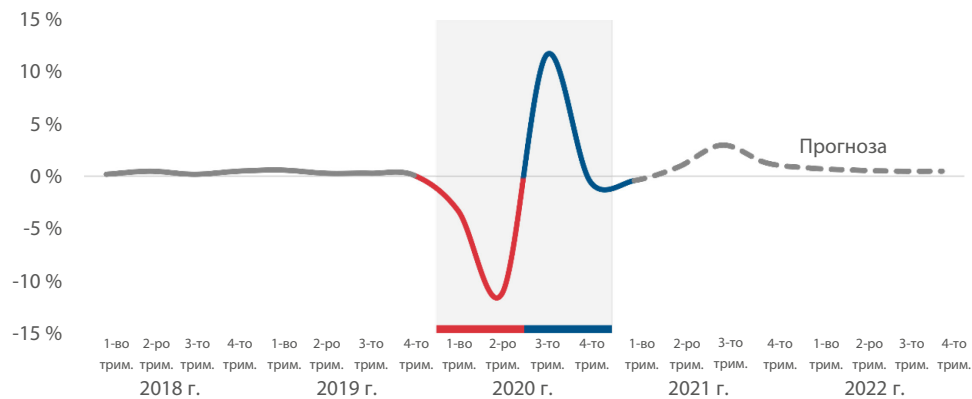
ЧАСТ I — Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки

25

Моментна снимка 2: Въздействие върху икономиката

Общо въздействие върху ЕС

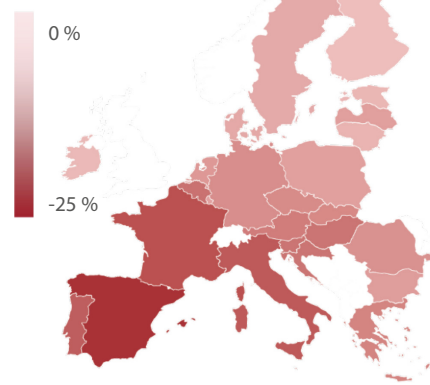
Реален ръст на БВП на ЕС за периода 2018—2020 г., прогнози до 2022 г. (промени на тримесечна база)

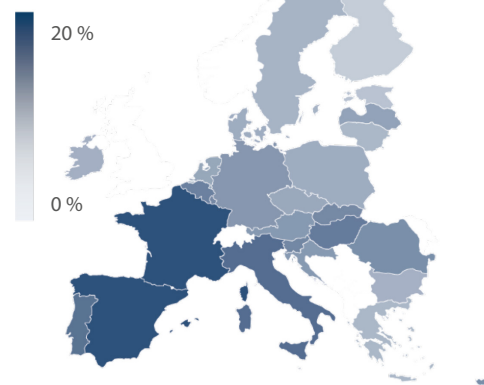
Асиметрично въздействие върху държавите членки

Равнище на БВП през 2020 г. (промени на тримесечна база)

Спад през 1-во и 2-ро трим.

Възстановяване през 3-то и 4-то трим.

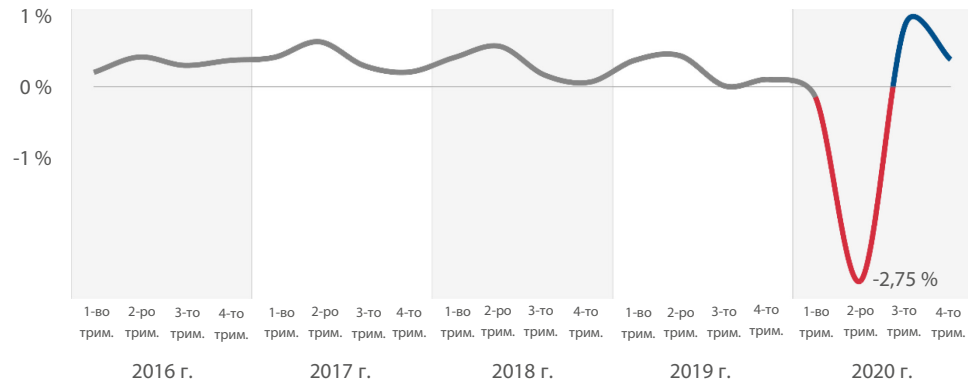

Източник: ЕСП въз основа на данни на Евростат и на [Пролетната прогноза на Комисията](#) (2021 г.).

Моментна снимка 3: Въздействие върху пазара на труда

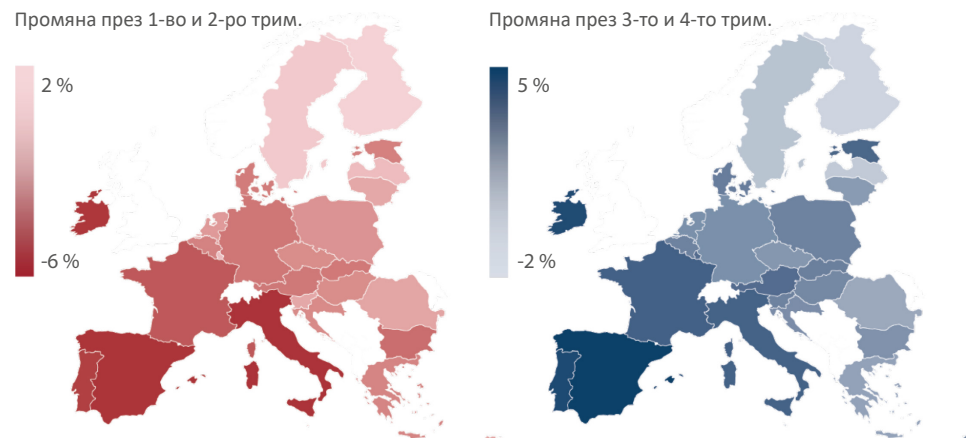
Общо въздействие върху ЕС

Промяна в ръста на заетостта в ЕС за периода 2016—2020 г. (промени на тримесечна база)

Асиметрично въздействие върху държавите членки

Процент на заетостта през 2020 г. (промени на тримесечна база)

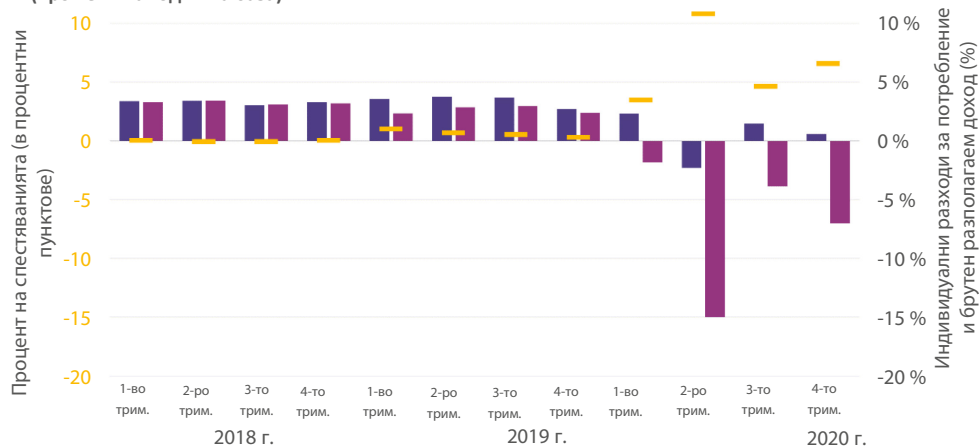
Източник: ЕСП въз основа на данни на Евростат.

ЧАСТ I — Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки

Моментна снимка 4: Въздействие върху домакинствата и отделните хора

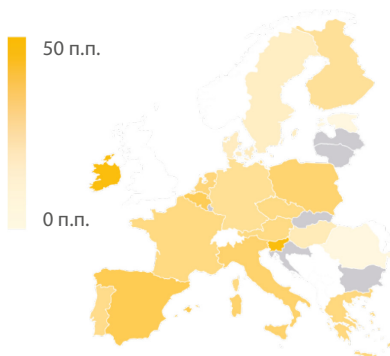
Общо въздействие върху ЕС

Процентът на спестяванията (в п.п.) нараства много, тъй като се увеличава разликата между индивидуалните разходи за потребление и brutния разполагаем доход през периода 2018—2020 г. (промени на годишна база)

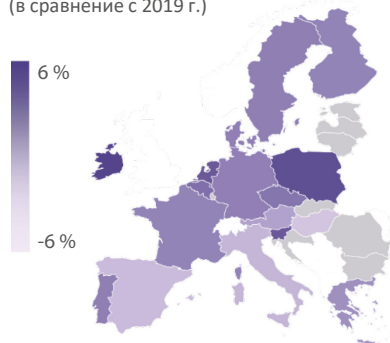

Асиметрично въздействие върху държавите членки

Процент на спестяванията през 2020 г. (в п.п.)
(в сравнение с 2019 г.)

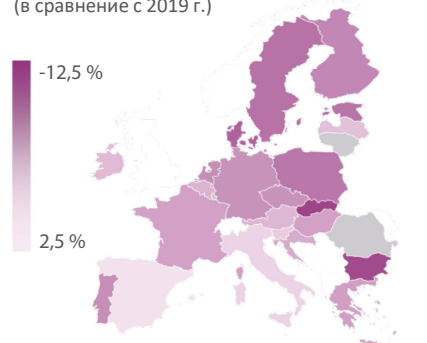

Брутен разполагаем доход през 2020 г.
(в сравнение с 2019 г.)

■ Няма налични данни за посочения период

Индивидуални разходи за потребление през 2020 г.
(в сравнение с 2019 г.)

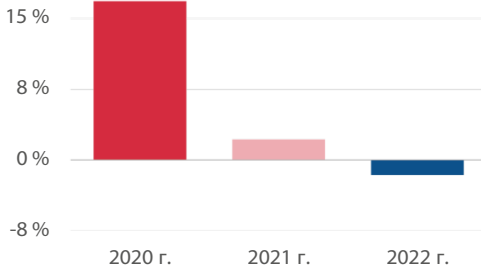

Източник: ЕСП въз основа на данни на Евростат.

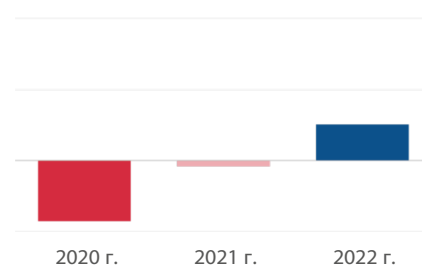
Моментна снимка 5: Въздействие върху публичните финанси

Общо въздействие върху ЕС

Промяна в държавния дълг през периода 2020—2022 г.

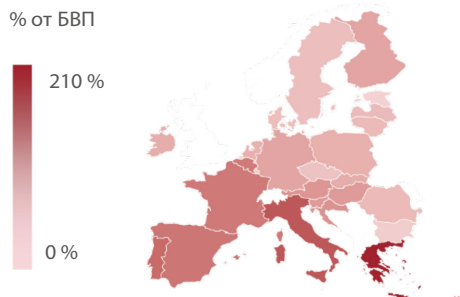

Промяна в бюджетното салдо през периода 2020—2022 г.

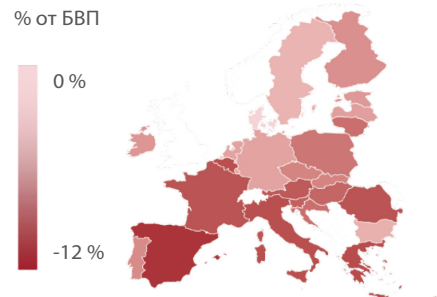

Асиметрично въздействие върху държавите членки

Държавен дълг през 2020 г.

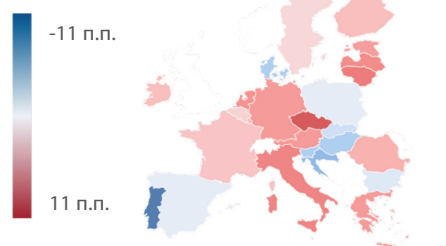

Бюджетно салдо през 2020 г.

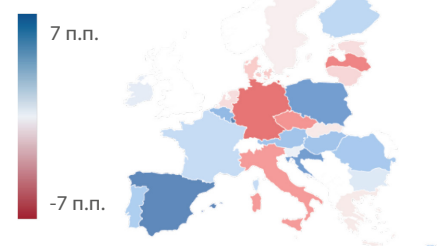
Прогноза за държавния дълг през периода 2021—2022 г.

Промяна през периода 2020—2021 г. (в п.п.)

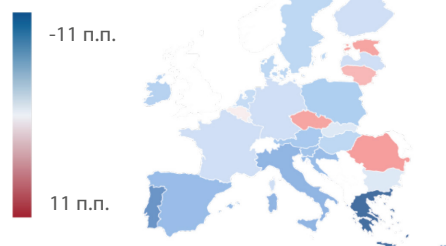

Прогноза за бюджетното салдо през периода 2021—2022 г.

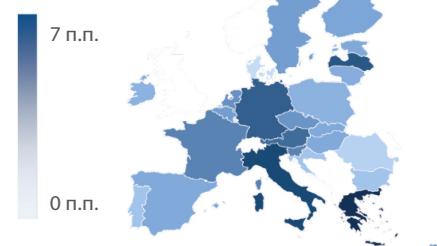
Промяна през периода 2020—2021 г. (в п.п.)

Промяна през периода 2021—2022 г. (в п.п.)

Промяна през периода 2021—2022 г. (в п.п.)

Източник: ЕСП въз основа на данни на Евростат и на *Пролетната прогноза на Комисията (2021 г.)*.

Разработване на действията за борба с COVID-19

20 ЕС разполага с ограничени правомощия за действие в повечето области, които бяха сериозно засегнати от пандемията, или в които конкретната намеса е или следва да бъде част от ефективен отговор. Това се дължи отчасти на факта, че тези области не попадат в обхвата на изключителна отговорност на ЕС, и отчасти защото — тъй като отговорността се споделя с държавите членки — имаше слаба подготвеност преди кризата, а когато тя избухна, нямаше достатъчен първоначален консенсус относно общите действия и инструменти. Въпреки това след трудното начало в момента ЕС изглежда е разрешил проблемите във връзка с координацията, подкрепата и допълващите действия. Освен че смекчи по-успешно последиците от кризата, той укрепил капацитета на държавите членки за справяне с най-належащите проблеми в областта на общественото здравеопазване, социално-икономическата и фискалната политика.

Обществено здраве

21 Общественото здраве е изключителна отговорност на държавите членки. ЕС обаче може да подкрепя и допълва политиките на държавите членки в областта на общественото здраве²⁷ например чрез координиране на сътрудничеството в ситуации на трансгранични заплахи и природни бедствия. ЕС отговаря и за епидемиологичния надзор, наблюдението, механизма за ранно предупреждение (основно чрез Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC), вж. също *Фигура 5*) и мерките за борба със сериозни трансгранични заплахи за здравето (включително подготвеност и планиране на ответни действия)²⁸.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно общественото здравеопазване.

²⁷ Съответното действие е насочено към подобряването на общественото здраве, предотвратяването на болестите и заболяемостта при хората и на източниците на опасност за физическото и психичното здраве (член 168 от ДФЕС), което включва борбата със сериозните заплахи за здравето.

²⁸ Европейска комисия, [Решение № 1082/2013/ЕС](#) на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. за сериозните трансгранични заплахи за здравето.

Фигура 5 – Дейност на ECDC във връзка с COVID-19

Източник: ЕСП по данни на ECDC.

Обществени поръчки и доставка на медицинско оборудване

22 През март 2020 г. Комисията създаде механизъм за стратегически медицински резерв и разпределение (известен като rescEU²⁹), в рамките на който ЕС и държавите членки работят в тясно сътрудничество (вж. също [каре 2](#)).

²⁹ Програмата rescEU е част от Механизма за гражданска защита на ЕС, който има за цел да засили защитата от бедствия и управлението на възникващите рискове. С нея се създава нов европейски резерв от ресурси (включително противопожарни самолети, хеликоптери, медицинско оборудване и т.н.), които могат да бъдат мобилизирани при извънредна ситуация.

Държавите членки приемат и доставят основно медицинско оборудване от името на ЕС. Като използва бюджет от 380 млн. евро, Комисията финансира до 100 % от разработването и разгръщането на rescEU и управлява разпределението на медицинско оборудване, като например апарати за вентилация, лични предпазни средства (ЛПС), ваксини, лечение и лабораторни консумативи.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [rescEU](#).

каре 2

Сътрудничество в борбата срещу COVID-19 (към януари 2021 г.)

Много държави от ЕС надхвърлиха своите ангажименти по програмите на ЕС. Когато Италия беше сериозно засегната от първоначалния взрив на вируса например, много държави изпратиха помощ. Австрия дари медицински маски и апарати за вентилация, Дания осигури оборудване за полеви болници, Чехия изпрати предпазни костюми, а Германия изпрати 5 тона медицински материали. Франция изнесе над 2 млн. маски за други държави членки. Унгария, Австрия и Нидерландия изпратиха 150 апарата за вентилация в Чехия.

От медицинските резерви на rescEU до декември 2020 г. бяха разпределени общо 620 000 предпазни маски FFP2 и FFP3 и 50 000 предпазни костюма. Освен това на Чехия са предоставени назаем 30 апарата за вентилация за срок от шест месеца. Резервите от rescEU спомагат за подобряване на подготвеността в ЕС. Те се попълват непрекъснато и доставките се извършват редовно при поискване от най-нуждаещите се държави.

Когато през октомври 2020 г. в Белгия имаше увеличение на тежките случаи на COVID-19, нейната здравна система влезе в режим на работа при криза. В съседна Германия приемаха белгийски пациенти в болници, които разполагаха с повече легла в интензивните отделения. По време на първата вълна Германия пое над 230 пациенти в критично състояние от Италия, Франция и Нидерландия. Австрия и Люксембург също приемаха пациенти от Франция и Италия.

Източник: Съвет на ЕС, „5 начина, по които ЕС и държавите членки работят заедно срещу COVID-19“, 18.1.2021 г.

23 През април 2020 г.³⁰ Съветът на ЕС активира Инструмента за спешна подкрепа (ИСП)³¹. Това е инструмент, който дава възможност на ЕС чрез спешна подкрепа от общия бюджет да помага на държавите членки да преодолеят последиците за хората и икономическите последици от дадена криза. Подкрепата може да включва централизирани обществени поръчки, координация и транспорт на необходимото медицинско оборудване, оказване на съдействие с набирането на допълнителни здравни работници и с предоставянето на финансова помощ. Общите резерви както от ИСП, така и от rescEU се финансират с 3 млрд. евро от бюджета на ЕС и с допълнителни 3 млрд. евро от държавите членки.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно ИСП.

24 От април 2020 г. Комисията е стартирала няколко съвместни процедури за възлагане на обществени поръчки с участието на до 25 държави членки. Този механизъм позволява на държавите членки да правят поръчки за ЛПС (предпазни гащеризони, ръкавици, очила, предпазни шлемове и маски), апарати за вентилация, лабораторно оборудване (комплекти с тестове, реактиви, тампони и лабораторни консумативи), лекарствени препарати (Remdesivir) и лекарства за спешните отделения (аналгетици, антибиотици, миорелаксанти, анестетици и др.).

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно съвместните обществени поръчки.

Подпомагане на изследванията в областта на лечението, диагностиката и ваксините

25 От март 2020 г. насам ЕС е инвестирал над 660 млн. евро в проекти за изследване на коронавируса чрез програмата за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“. Осигурена е безвъзмездна финансова помощ за проекти, свързани, наред с другото, с диагностика, лечение, ваксини, епидемиология, производство и медицински и цифрови технологии.

³⁰ Европейска комисия, [COM/2020/175 final](#), 2.4.2020 г.

³¹ Регламент (ЕС) 2016/369 на Съвета от 15 март 2016 г. относно предоставянето на спешна подкрепа в рамките на Съюза, 16.3.2016 г.

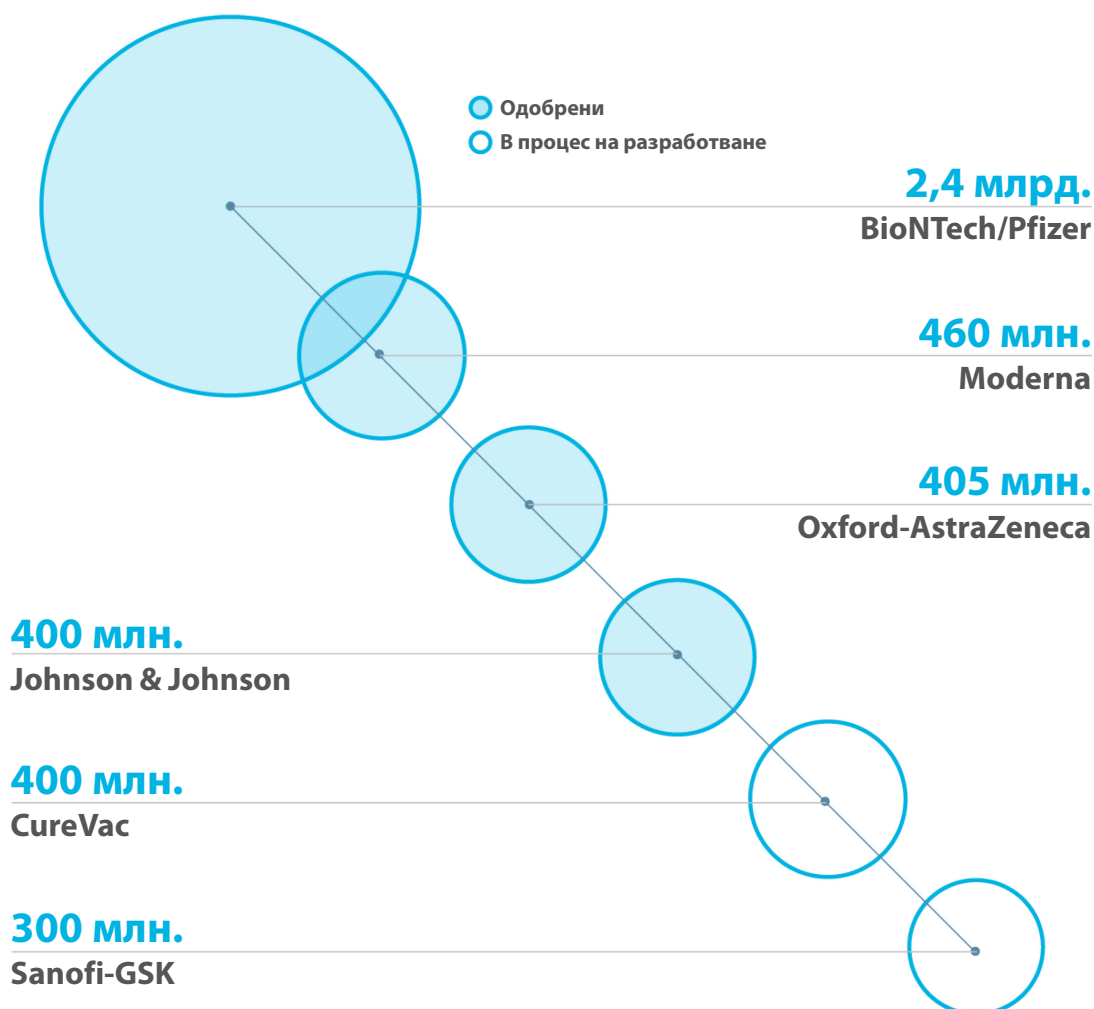
26 През юли 2020 г. Комисията и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) са предоставили на CureVac — германско биотехнологично дружество — финансиране от 75 млн. евро по „Хоризонт 2020“ за създаване на ваксина и разширяване на производството. Освен това ЕИБ е сключила споразумение за финансиране с BioNTech SE — друго германско дружество, което да разработи програмата си за ваксина на стойност 100 млн. евро (подпомогната с гаранции по заеми от програма „Хоризонт 2020“).

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [проекти по „Хоризонт 2020“](#).

27 През юни 2020 г. Комисията представи „Стратегия на ЕС за ваксините срещу COVID-19“ с цел да ускори създаването, производството и внедряването на ваксини. Оттогава тя е подписала споразумения с шест фармацевтични дружества (вж. [Фигура 6](#)), което е позволило на държавите членки да закупят ваксини веднага щом те получат разрешение за пускане на пазара на ЕС по препоръка на Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) (вж. [каре 3](#)).

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [Стратегията на ЕС за ваксините](#).

Фигура 6 – Осигурени от Комисията дози ваксини (май 2021 г.)

Източник: ЕСП въз основа на данни, предоставени от Комисията.

28 Досега Комисията е предоставила разрешения за търговия при определени условия за следните ваксини:

- а) BioNtech и Pfizer (21 декември 2020 г.);
- б) Moderna (6 януари 2021 г.);
- в) Oxford-AstraZeneca (29 януари 2021 г.);
- г) Johnson & Johnson (11 март 2021 г.).

каре 3

Европейска агенция по лекарствата

Седалището на ЕМА е в Амстердам и тя е създадена с Регламент (ЕИО) № 2309/93, който по-късно е заменен от Регламент (ЕО) № 726/2004. Тя извършва дейността си чрез използването на всеобща европейска мрежа и координира научните ресурси, предоставени на нейно разположение от националните органи, за да се гарантират оценката и контролът на лекарствени продукти за хуманна и ветеринарна употреба.

ЕМА играе ключова роля в кампанията за ваксинация срещу COVID-19, тъй като въз основа на всеобхватните и независими оценки на новите лекарства от нейните научни комитети Комисията издава разрешения за търговия в ЕС³².

Икономика и публични финанси

29 Икономическата компетентност на ЕС варира в голяма степен по области на политиката. Европейският семестьор е рамката за координация на икономическата политика на ЕС във всички държави членки (включително специфични правила относно фискалния надзор). Той беше създаден в отговор на слабости в икономическото управление на ЕС, които се откриха главно по време на финансовата и икономическата криза от 2008 г., и е предназначен да предотвратява натрупването на дисбаланси и да гарантира сближаването и стабилността в ЕС. Процедурата се ръководи от Комисията и от Съвета. Държавите членки обаче са тези, които в крайна сметка вземат решенията в областта на икономическата и фискалната политика в рамките на общоприетите правила (т.е. спазване на критериите от Маастрихт).

30 Същевременно Комисията играе решаваща роля, когато става въпрос за национални схеми за държавна помощ, тъй като тя проверява дали държавите членки спазват правилата на ЕС за предотвратяване на нелоялна конкуренция, и може да блокира прекомерна финансова подкрепа за корпоративния сектор. При определени условия обаче Комисията може да спре прилагането на общите

³² ЕМА, *Authorisation of medicines*.

правила и да даде съгласие за извънредно предоставяне на държавна помощ (вж. точка 32).

31 Съветът и Комисията също така управляват финансовата помощ за държавите членки, които изпитват тежки смущения в икономиката или финансите (чрез Европейския механизъм за финансово стабилизиране и механизма за подкрепа за платежния баланс). Досега бюджетът на ЕС не е бил разработен с капацитет за смекчаване на мащабни икономически сътресения в кратки срокове, тъй като е ограничен от таваните на разходите по последователните многогодишни финансови рамки и от различните правила за разходите по програмите. В това отношение създаването на инструмента за възстановяване *NextGenerationEU* (NGEU) представлява смяна на модела, тъй като за първи път позволява на ЕС да финансира разходите си, като поема дълг (вж. също и точка 39).

Временна отмяна на правилата на ЕС за държавна помощ

32 На 19 март 2020 г. Комисията прие нова *временна рамка* за мерки в областта на държавната помощ, която позволява на държавите членки да предоставят публична подкрепа на засегнати от кризата дружества и предприятия. Към март 2021 г. тя е взела над 470 решения, с които се одобряват приблизително 580³³ национални мерки, за които всички държави членки са я уведомили в контекста на пандемията. До момента Комисията е изменила *временната рамка* четири пъти с цел, наред с другото, да се разшири обхватът на публичната подкрепа (напр. за научни изследвания), да се запазят работните места и икономиката и да се насърчи рекапитализацията. До края на март 2021 г. Комисията е одобрила държавна помощ на стойност 3 трил. евро (вж. *Фигура 7*), което се равнява приблизително на 22 % от БВП на ЕС-27 през 2019 г.³⁴

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно държавната помощ.

³³ Европейска комисия, *Competition State aid Brief 1/2021*, март 2021 г.

³⁴ Собствени изчисления по данни на Евростат.

Фигура 7 – Разрешена от Комисията държавна помощ, 2020 г.

Източник: ЕСП по данни на Комисията (*Competition State aid brief 1/2021*).

Гъвкавост в рамките на фискалните правила на ЕС

33 На 23 март 2020 г. Комисията и Съветът активираха „общата клауза за дерогация“, предвидена в Пакта за стабилност и растеж³⁵, която позволява на държавите членки временно да се отклонят от европейските фискални правила относно техните бюджети и да предприемат всички мерки, които считат за необходими, за да се справят с кризата, без да излагат на риск фискалната устойчивост. Това даде възможност на националните правителства, наред с другото, да увеличат финансирането за здравеопазване и икономическите разходи, и да запазят работните места и заетостта по време на кризата.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [Пакта за стабилност и растеж](#).

Икономическа подкрепа за държавите членки

34 На 26 март 2020 г. Европейският парламент и Съветът приеха *Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса (ИИОК)*, като по този начин освободиха 37 млрд. евро от *европейските структурни и инвестиционни фондове* (ЕСИ фондове) за подкрепа на пазара на труда, МСП, здравеопазването и други ключови сектори. Освен това от *Фонда за солидарност на ЕС* бяха предоставени допълнително 800 млн. евро финансова помощ на най-засегнатите държави.

35 ИИОК влезе в сила на 1 април 2020 г. и по-късно същия месец беше последвана от ИИОК+ — допълнителен пакет от опростени временни мерки, които позволяват по-голяма гъвкавост при използването на неусвоено финансиране от ЕСИ фондовете, като например:

³⁵ ПСР е набор от правила с цел да се гарантира, че държавите членки поддържат стабилни публични финанси и координират фискалните си политики (Европейска комисия, [Пакт за стабилност и растеж](#)).

- а) повече варианти за прехвърляне на бюджетни кредити за поети задължения между различните фондове на политиката на сближаване³⁶, категории региони и цели на финансирането;
- б) възможност за пълно разходване на средствата за сближаване от бюджета на ЕС за програми, свързани с COVID-19, по време на счетоводната година от 1 юли 2020 г. до 30 юни 2021 г.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно ИИОК и ИИОК+.

36 На 9 април 2020 г. Еврогрупата³⁷ предложи три предпазни мрежи при извънредно положение в подкрепа на работните места и заетостта, предприятията и публичните финанси. Пакетът на стойност 540 млрд. евро беше одобрен на 23 април от Съвета, който призова той да започне да функционира най-късно до 1 юни 2020 г.:

- а) *подкрепа за кризи при пандемия* от Европейския механизъм за стабилност — 240 млрд. евро за най-силно засегнатите от кризата с COVID-19 държави членки;
- б) *общоевропейски гаранционен фонд* на ЕИБ — 200 млрд. евро за подпомагане на предприятията, по-специално на МСП, изпитващи недостиг на ликвидност;
- в) *инструмент SURE* (подкрепа за смекчаване на рисковете от безработица при извънредно положение) — 100 млрд. евро с цел подпомагане на финансирането на схеми за работа на намалено работно време и други подобни мерки (вж. *Фигура 8*).

³⁶ Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд и Кохезионен фонд.

³⁷ Министрите на икономиката и финансите на държавите — членки на еврозоната.

Фигура 8 – Общ размер на отпускнатите средства от инструмента SURE по държави членки

Източник: ЕСП въз основа на данни, предоставени от Комисията.

37 Въз основа на предложенията на Комисията Съветът е одобрил финансова подкрепа за 19 държави членки чрез SURE на обща стойност 94,3 млрд. евро. Към май 2021 г. са били изплатени 89,6 млрд. евро от тази сума.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно SURE.

Действия на Европейската централна банка

38 На 18 март 2020 г. ЕЦБ стартира своята програма за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация, причинена от пандемия (PEPP). Това е инструмент, с който се увеличава ликвидността на публичния и частния сектор чрез целенасочени операции по дългосрочно рефинансиране. Той дава възможност на държавите членки да помагат на дружествата и домакинствата да се справят с непосредствените ефекти от кризата чрез улесняване на тегленето на държавни заеми при по-благоприятни условия. Програмата за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация, причинена от пандемия, стартира

с първоначален бюджет от 750 млрд. евро, като на 4 юни бяха отпуснати допълнително 600 млрд. евро, а на 10 декември — 500 млрд. евро, което прави общо 1 850 млрд. евро.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно програмата за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация, причинена от пандемия.

План за възстановяване на Европа

39 На 27 май 2020 г. Комисията предложи NGEU — новия инструмент за възстановяване в размер на 750 млрд. евро — заедно с увеличен дългосрочен бюджет на ЕС за периода 2021—2027 г. На 21 юли Съветът одобри предложението на Комисията с няколко важни изменения. Този нов временен инструмент е насочен към нанесените от пандемията непосредствени социално-икономически вреди и има за цел да изгради една по-екологична, по-цифровизирана и по-устойчива Европа. Финансирането е разпределено за седем отделни програми (вж. *Фигура 9*), от които най-значими са *Механизъмът за възстановяване и устойчивост (МВУ)* и *Помощта за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа (REACT-EU)*³⁸:

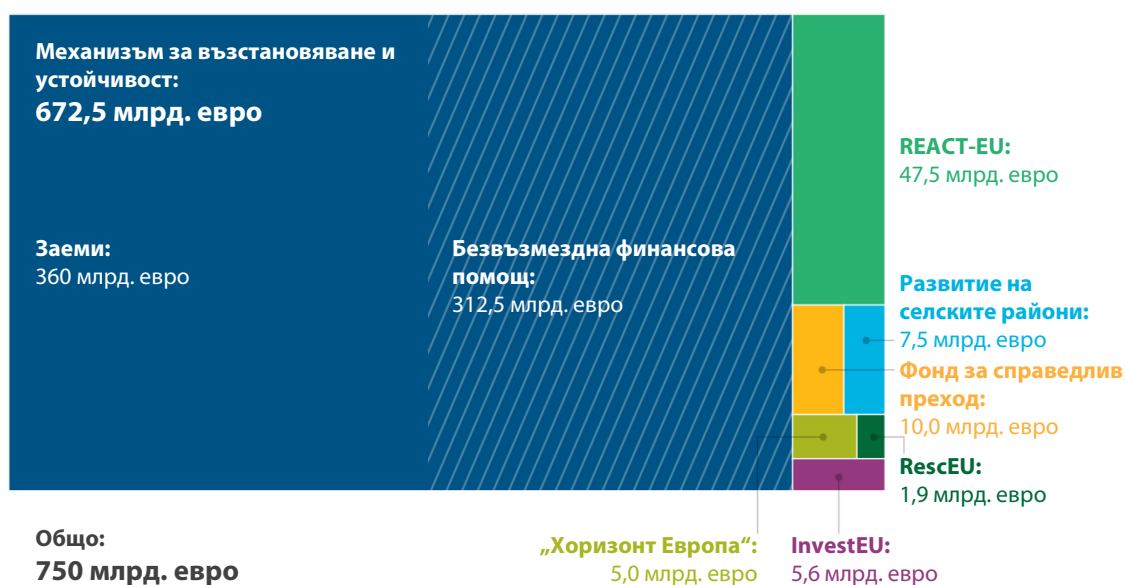
- а) По МВУ — централният елемент на NGEU — се подпомагат инвестиции на държавите членки за бързо възстановяване. Неговият бюджет в размер на 672,5 млрд. евро е разпределен чрез безвъзмездна финансова помощ (312,5 млрд. евро) и заеми (360 млрд. евро).

³⁸ С изключение на МВУ и REACT-EU, цялото останало финансиране от NGEU е под формата на допълнително увеличение на средствата по програмите по МФР за периода 2021—2027 г. и трябва да бъде изразходвано в съответствие със специфичните за сектора правила.

- б) REACT-EU (47,5 млрд. евро) се основава на инициативите ИИОК и ИИОК+ за подпомагане на работните места и заетостта, МСП, системите за обществено здравеопазване, както и прехода към по-екологосъобразна и цифрова икономика. На практика финансирането се предоставя³⁹ във всички сектори.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [Плана за възстановяването на Европа](#).

Фигура 9 – Общ размер на отпуснатите средства от инструмента NGEU по програми

Източник: Съвет на ЕС.

Други области

Обществена сигурност и гражданска защита

40 В областта на обществената сигурност и гражданската защита прерогатив на държавите членки е да налагат ограничителни мерки, като например затваряне на границите, магазините и предприятията, или други правила, ограничаващи свободното движение. ЕС, представляван от Комисията, не беше в състояние да направи нещо повече, освен да предложи координация и да даде насоки за ограничаване на вредите за целостта на вътрешния пазар, по-специално

³⁹ Чрез Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Европейския фонд за подпомагане на най-уязвимите лица.

свободното движение на стоки и хора. Във връзка с това Комисията може да проверява дали мерките са обосновани, т.е. подходящи, необходими и пропорционални на своите цели.

41 Още в края на януари 2020 г.⁴⁰ Комисията предприе действия чрез *механизма за гражданска защита на ЕС* да репатрира блокираните по цял свят граждани на ЕС. Освен това тя помогна на държавите членки да координират своите операции, свързани с предоставяне на помощ и репатриране. До момента държавите членки са прибрали у дома над половин милион души от целия свят, включително 90 000 със съдействие от механизма за гражданска защита.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [механизма за гражданска защита на ЕС](#).

42 На 13 октомври 2020 г. държавите членки изразиха съгласие с *препоръката на Съвета относно координиран подход за ограничаване на свободното движение*⁴¹ в отговор на пандемията. В препоръката са определени четири ключови области, в които държавите членки трябваше да координират усилията си:

- а) обща система за картографиране с цветово кодиране;
- б) общи критерии за държавите членки при вземането на решение дали да въведат ограничения за пътуване;
- в) обща рамка за мерки за пътуване при COVID-19 (тестване и самоналожена карантина);
- г) предоставяне на ясна и навременна информация на обществеността.

Комисията е публикувала редица насоки и съвети, например за управление на границите или за гарантиране на свободното движение на работници (особено в секторите на здравеопазването и храните). Тя е стартирала и *платформата Re-*

⁴⁰ Европейска комисия, *Coronavirus: EU Civil Protection Mechanism activated for the repatriation of EU citizens*, 28.1.2020 г.

⁴¹ Европейска комисия, *COM (2020) 499 final*, 4.9.2020 г.

ЧАСТ I — Въздействието на COVID-19 върху ЕС и държавите членки

44

Опен EU, която предоставя на пътниците епидемиологични данни и информация за текущите ограничения, свързани с безопасността и пътуването.

Щракнете върху връзката за по-подробна информация относно [общите действия в отговор на коронавируса](#).

ЧАСТ II — Преглед на дейността на ВОИ

43 ЕСП и други ВОИ на ЕС реагираха бързо на безпрецедентната криза, като въведоха различни дейности по одит и мониторинг. През 2020 г. ВОИ на Белгия, Кипър, Германия, Латвия, Литва, Нидерландия, Португалия, Румъния, Словакия, Швеция и ЕСП публикуваха 48 доклада в няколко области на политиката (вж *Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.*). В настоящия раздел се прави преглед на 17 от тези доклади, обхващащи пет приоритетни области на разходите за възстановяване. За да се ограничи обемът на сборника в разумни граници, всяка ВОИ осигури подробна информация само за един доклад за приоритетна област⁴² и не повече от общо три. Във всеки доклад се посочват контекстът и причините за одитната дейност и се обобщават основните констатации и заключения.

⁴² С изключение на ВОИ на Латвия, чийто одит поради вътрешни причини е довел до изготвянето на два доклада.

Таблица — Доклади на 17 ВОИ в пет приоритетни области

	Белгия	Кипър	Германия	Латвия	Литва	Нидерландия	Португалия	Румъния	Словакия	Швеция	ЕС (ЕСП)
Обществено здравеопазване											
Национална система за здравеопазване						✓					
Задължително здравно осигуряване			✓								
Обществени поръчки	✓	✓									
Запаси от медицинско оборудване									✓		
Информация за обществеността				✓							
Цифровизация											
Образователна система				✓							
Държавна администрация					✓						
Социално-икономически действия											
Предприятия						✓					
Схеми за излизане в отпуск				✓							
Управление на кризи и извънредни ситуации					✓						
Икономическите мерки на ЕС											✓
Публични финанси и свързани с тях рискове											
Публични финанси и свързани с тях рискове						✓				✓	
Изпълнение на бюджета						✓					
Общи ответни действия на различните равнища на управление											
Всички равнища на управление							✓				
Местно управление						✓					

Приоритетна област: Обществено здраве

44 Държавите членки носят основната отговорност за политиката в областта на общественото здраве и за решенията за осъществяване и финансиране на действията в отговор на пандемията. За да предотвратят разпространението на вируса, да защитят своето население и да намалят натиска върху своите системи за общественое здравеопазване, особено по отношение на болниците и техния капацитет за прием на пациенти, държавите членки въведоха широк набор от мерки, които — въпреки че като цяло са сходни — се различават значително по своя мащаб и продължителност в рамките на ЕС.

45 Сред най-типичните мерки са социалното дистанциране, използването на предпазна екипировка (като например маски за лице), системи за проследяване на контактите, кампании за тестване и ваксинация, както и разкриване на временни болници за справяне с внезапното увеличение на броя на пациентите с COVID-19. Същевременно, с цел да контролират процента на заразяване, държавите членки периодично налагаха ограничения и ограничителни мерки, като затваряха училища, детски градини и предприятия, които не са от първостепенно значение, а понякога дори и промишленото производство. Почти всички държави членки въведоха политики за оставане у дома, с изключение само за най-основните нужди, и стартираха кампании в традиционните и социалните медии за информиране на обществеността как да се сведе до минимум рискът от заразяване, но и за борба с дезинформацията и фалшивите новини. По-голямата част от финансирането беше отпусната за сектора на здравеопазването, за научните изследвания и разработването на ваксини и за доставката на медицинско оборудване.

46 Ето защо ВОИ на Белгия, Кипър, Германия, Латвия, Португалия и Словакия са съсредоточили някои от своите одитни дейности върху общественото здравеопазване и свързаните с него мерки като един от приоритетите на действията в отговор на пандемията. ВОИ на Германия е проучила въздействието на COVID-19 върху задължителното здравно осигуряване и федералния бюджет, Белгия, Кипър и Словакия са разгледали процесите и процедурите за възлагане на обществени поръчки, а ВОИ на Латвия е извършила оценка на свързаното с COVID използване на публични средства за подпомагане на медиите.

Национална система за здравеопазване

Португалия –
Tribunal de Contas

COVID-19 — Въздействие върху дейността на националната система за здравеопазване и върху достъпа до здравеопазване

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
15.10.2020 г.	Общ преглед	март—юли	РТ

Какво оцени ЕСП и защо

Необходимостта от действия в отговор на пандемията от COVID-19 е накарала повечето държави и доставчици на здравно обслужване да приемат мерки, които са ограничили плановите грижи. В Португалия със заповед на министъра на здравеопазването от 15 март 2020 г. е била преустановена неспешната планова дейност.

Констатации на ЕСП

Поради това дейността на националните доставчици на здравно обслужване от март до май 2020 г. е била по-малка от тази през същите месеци на 2019 г. Най-засегнатите дейности са били плановите операции (намаление с 58 %, 93 300 операции), спешните болнични грижи (намаление с 44 %, 683 389 посещения) и първичните амбулаторни медицински прегледи (намаление с 40 %, 364 535 прегледа).

Използването на дистанционни консултации е изиграло важна роля за намаляването на физическите прегледи в първичната медицинска помощ (дистанционните или неуточнените консултации са се увеличили с 83 %, като са достигнали до 65 % от общите прегледи). И обратно, използването на дистанционни консултации в болничната помощ са останали минимални.

Значително е намалял броят на новите пациенти с направление от звената за първична помощ за амбулаторен преглед и за операция. Броят на исканията за преглед до май 2020 г. е бил едва 67 % от стойността за същия период на 2019 г., докато еквивалентният процент на направленията за операция е бил 42 %.

Въпреки това средното време за чакане за пациентите в списъците на чакащите се е увеличило в периода между 31 декември 2019 г. и 31 май 2020 г. Средното време за чакане за амбулаторен преглед е нараснало от 100 на 171 дни, като приблизително 69 % от включените в списъка на чакащите на 31 май 2020 г. са чакали по-дълго от максимално гарантираното време за изчакване. Средното време за чакане за операция се е увеличило от 106 на 147 дни, като около 43 % от пациентите, включени в списъка на чакащите на 31 май 2020 г., към този момент вече са надвишили максимално гарантираното време за чакане.

Максимално гарантираното време за чакане за операциите, извършени през май 2020 г., не е било спазено, въпреки че е било сравнително близо до стойностите през предходните години. По отношение на най-спешните операции спазването на максималното време за чакане се е подобрило (приоритети 3 и 4, рак и други заболявания), което отразява съсредоточаването върху тези пациенти спрямо не толкова спешните случаи. Със Заповед № 5314/2020 на министъра на здравеопазването от 2 май 2020 г. е възобновена неспешната дейност на националната система за здравеопазване. С тази заповед се формулират мерки, които потенциално биха могли да подобрят ефективността и ефикасността на разпределяне на ресурсите, въпреки че съществуват рискове по отношение на прилагането.

През юни 2020 г. резултатите от възобновените дейности са били смесени. Въпреки че нивото на плановите операции и на амбулаторните прегледи в някои болнични звена е било частично възобновено, резултатите за повечето звена са под равнищата от 2019 г.

Заклучения на ЕСП

Ще бъдат необходими допълнителни клинични грижи за осигуряване на лечението, което не е било възможно поради пандемията от COVID-19. Вследствие на това съществува риск националната система за здравеопазване да изпита липса на капацитет за справяне с това допълнително търсене без значително увеличение на времето за чакане.

Това би могло да оправдае извънредното създаване на специфични стимули в националното финансиране за здравеопазване в допълнение към съществуващите механизми, които министерството използва, и без да се изключват допълнителни мерки, както вече се е случило с увеличението на стимулите за допълнително предоставяне на услуги в националната система за здравеопазване.

След общите ограничителни мерки вследствие на извънредното положение може да бъде полезно да се определят най-добрите практики по отношение на реорганизацията на услугите в националната система за здравеопазване, да се направи преглед на плановете за действие в извънредни ситуации и да се нанесат корекции в тях. Целта ще бъде да се постигне компромис между разпределянето на ресурси за лечението на пациенти с COVID-19 и диагностиката и лечението на други заболявания, включително такива, които не са спешни, и той да бъде оценен.

Предизвикателствата във връзка с регулирането на нивото на услугите и подходящото разпределяне на ресурсите остават и ще продължат в близко бъдеще. Ще бъде необходимо да се осигурят плановете грижи, които не е можело да бъдат предоставени, а националната система за здравеопазване трябва да бъде подготвена за борба с евентуална втора вълна на пандемията.

Задължително здравно осигуряване

Германия –
Bundesrechnungshof

Консултативен доклад относно въздействието на пандемията от COVID-19 върху схемата за задължително здравно осигуряване, адресиран до бюджетната комисия на германския парламент

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
13.11.2020 г.	Одит на съответствието/ одит на изпълнението	март—октомври	DE

Какво оцени ЕСП и защо

През март 2020 г., след обявяването на национална епидемия от парламента, федералното правителство е предприело стъпки за смекчаване на въздействието на COVID-19 и за избягване на претоварване на здравната система. Тези стъпки са обременили федералния бюджет и фондовете на схемите за задължително здравно осигуряване, които формират основния стълб, подкрепящ цялостната стабилност на германската здравна система. Здравноосигурителните дружества получават финансови ресурси от управляван от федерален орган здравен фонд. Този фонд се захранва от вноски и от годишна федерална безвъзмездна помощ в размер на 14,5 млрд. евро. През 2020 г., след увеличаване на разходите по време на пандемията, федералната безвъзмездна финансова помощ е била увеличена с 3,5 млрд. евро, като през 2021 г. е трябвало да бъде допълнена с 5 млрд. евро. От здравния фонд по закон се изисква да поддържа ликвиден резерв, който понастоящем е 20 % от средномесечните разходи. Германия има и частни здравноосигурителни дружества, като само малка част от населението участва в подобни схеми. Частните здравноосигурителни дружества не получават публична безвъзмездна финансова помощ. ЕСП одитира въздействието на пандемията върху здравния фонд и ликвидния му резерв и върху дружествата за задължително здравно осигуряване. Тя изготви доклад до бюджетната комисия на парламента със своите констатации по отношение на годишната федерална безвъзмездна финансова помощ и нейното въздействие върху федералния бюджет. Докладът обхваща положението до октомври 2020 г.

Констатации на ЕСП

Стъпките, предприети за ограничаване на пандемията в Германия, са довели до значителни ограничения на обществения живот и до икономически спад, които са се отразили и на размера на вноските на дружествата за задължително здравно осигуряване. Експертната група, отговаряща за изготвянето на годишните разчети на приходите на здравноосигурителните дружества, е прогнозирала само малко увеличение на вноските до 221,4 млрд. евро за цялата 2020 г. Това е с 4,2 млрд. евро по-малко от предвиденото преди пандемията. През второто тримесечие на 2020 г. разходите на здравноосигурителните дружества за услуги са намалели значително в някои области, основно зъболекарски услуги, физиотерапия, речева терапия, мерки за ранно диагностициране, превенция и рехабилитация и болнично лечение. От средата на март болниците са поддържали свободен капацитет за случаи на COVID-19 и са отложили планираните операции и лечения. Икономии обаче са били погълнати от допълнителни разходи, особено за ЛПС и за увеличените медицински грижи. Когато от юли 2020 г. предоставянето на услуги се е стабилизирало, от Федералното министерство на здравеопазването са изчислили, че през 2020 г. разходите ще достигнат 257,8 млрд. евро — с 4,3 % повече, отколкото през 2019 г.

За да компенсира намаляващите приходи, здравният фонд е трябвало да извърши компенсаторни плащания от своя ликвиден резерв. Компенсаторните плащания за болниците са били покрити от федералния бюджет и до момента възлизат общо на 8,9 млрд. евро. Други компенсаторни плащания и разходи за над 12 000 допълнителни легла с апарати за вентилация за интензивни грижи до момента възлизат на около 1,8 млрд. евро. Освен това болниците са получили 93 млн. евро за премии на особено засегнатия от пандемията медицински персонал. Разходите за лабораторна диагностика са се увеличили в резултат на тестването за коронавирус след контакт със заразени лица или след завръщане от рискови райони в чужбина. Досега за тази цел от здравния фонд са осигурени 104 млн. евро.

В началото на 2020 г. ликвидният резерв на здравния фонд е възлизал на 10,2 млрд. евро, а в края на финансовата година на 15 януари 2021 г. резервът е бил общо 6,4 млрд. евро. За 15 януари 2022 г. се прогнозира ликвидният резерв да намалее допълнително до 5,2 млрд. евро.

Заклучения на ЕСП

Пандемията от COVID-19 ще продължи да оказва въздействие и през 2021 г. За намаляване на тежестта за членовете на здравноосигурителните дружества през

2021 г. ще бъде осигурена целева безвъзмездна финансова помощ, свързана с пандемията, от федералния бюджет в размер на 5 млрд. евро. Освен това здравноосигурителните дружества следва да прехвърлят в здравния фонд резерви на стойност 8 млрд. евро. ЕСП потвърди, че тази еднократна интервенция в активи се основава на закона и във всеки случай тези резерви са попълнени основно със средства от здравния фонд. По този начин за момента финансовото положение на дружествата за задължително здравно осигуряване е стабилизирано. Ликвидният резерв на дружествата за задължително здравно осигуряване обаче е почти изчерпан. Той вече няма да надвишава значително законоустановеното минимално равнище. През 2021 г. други свързани с пандемията увеличения на разходите може да изложат на риск поддържането на минималните равнища на резерва през 2022 г. Тъй като в настоящия момент не може да се прогнозира по-нататъшното развитие на пандемията, финансовото въздействие върху здравноосигурителните дружества остава несигурно. ЕСП призова Федералното министерство на здравеопазването внимателно да наблюдава действията и да предприеме необходимите мерки за стабилизиране на системата на здравеопазване.

Обществени поръчки

Белгия –
Rekenhof

Договор на правителството за проследяване на контакти на хора с COVID-19

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
25.11.2020 г.	Одит на съответствието	април—август	NL

Какво оцени ЕСП и защо

ЕСП провери важен договор на правителството, който е част от мерките за управление на кризата, предизвикана от COVID-19 — договорът за проследяване на контактите. Проверката се съсредоточи само върху възлагането на договора от Агенцията за грижа и здраве на фламандското правителство. Тя не обхваща целия процес на вземане на решения за проследяване на контактите, ефикасността и ефективността на начина, по който е било подхотено към него и той е влязъл в действие, нито начина, по който е било организирано проследяването на контактите.

Констатации на ЕСП

Договорът за проследяване на контактите е бил възложен чрез процедура на договаряне без предварително обявление, която се използва при изключително спешни обстоятелства. Дори за такива процедури възложителят трябва да се консултира с няколко изпълнители, когато е възможно. Въпреки че е бил осъществен контакт с шест дружества, Агенцията за грижи и здраве е получила само една оферта.

ЕСП не успя да установи със сигурност дали дружествата, с които е бил осъществен контакт, са били третирани еднакво, и дали е бил спазен принципът на прозрачност. Действително някои елементи на процедурата за възлагане на договора не можаха да бъдат обяснени напълно. Освен това ЕСП не е сигурна по отношение на продължителността, естеството и съдържанието на контакта на Агенцията с дружествата в контекста на този договор.

В процедурата за възлагане на обществената поръчка имаше и някои административни и юридически недостатъци и пропуски. Някои от тях вероятно се дължат на това, че процедурата е трябвало да започне и да приключи бързо. В резултат на това Агенцията за грижи и здраве не е била в състояние да изготви задълбочено или достатъчно подробно договора, а срокът за преглед на офертата и на договарянето е бил ограничен. Тези обстоятелства несъмнено са оказали неблагоприятно или отрицателно въздействие върху определянето на цената, качеството и сигурността по отношение на офертата.

Липсата на други преговарящи партньори в съчетание с неотложното получаване и изпълнение на договора са отслабили позицията за преговори на Агенцията за грижи и здраве. Освен това Агенцията не е успяла да извърши сравнение на цените, за да провери дали цената съответства на пазарните цени.

Фламандското правителство е взело решението за възлагане на договор за проследяване на контактите на 5 май 2020 г. Още на 16 юли 2020 г. е подписано изменение с допълнения и промени в договора за сума на стойност над 1,57 млн. евро (с ДДС). Някои от елементите на това изменение обаче изглежда са били включени — поне частично — в първоначалния договор или в офертата.

При тези обстоятелства е абсолютно необходимо цялостно наблюдение на етапа на изпълнение от страна на Агенцията за грижи и здраве. Тя обаче не е предприела действия във връзка с няколко полезни, конкретни предложения от страна на финансовия инспекторат, за да се подпомогне по-доброто управление на елементите на несигурност, рисковете и страничните ефекти по време на етапа на изпълнение, и договорът да се следи по-отблизо.

Агенцията за грижи и здраве е посочила, че доставчикът на услуги ще издава фактури въз основа на реално предоставените услуги, което позволява фактурирането да се следи по-внимателно. Задължението на доставчика на услугите да представя на всяко тримесечие доклад за дейността и финансов отчет ще даде възможност за допълнително наблюдение и контрол.

Заклучения на ЕСП

Поради факта, че договорът е възложен толкова бързо, изготвянето му не е било без недостатъци. Освен това липсата на повече оферти в съчетание с изключителната неотложност на договора е отслабила позицията за преговори на Агенцията за грижи и здраве. Поради това ЕСП препоръчва на Агенцията да следи отблизо и постоянно етапа на изпълнение на договора.

КИПЪР –
Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας

Одит на тръжните процедури във връзка с пандемията от COVID-19

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
13.10.2020 г.	Одит на съответствието	април—юни	EL

Какво оцени ЕСП и защо

Одитът е обхванал три теми:

- предоставяне на услуги за молекулярно тестване за COVID-19 по време на пандемията, за които към момента на извършване на одита дирекция „Покупки и възлагане на поръчки“ на Министерството на здравеопазването — възложителят — поради спешната необходимост е била провела 16 тръжни процедури/програми по процедурата на договаряне;
- доставката на 9 милиона предпазни маски за еднократна употреба от дирекция „Покупки и възлагане на поръчки“ на стойност 4,68 млн. евро без ДДС в две тръжни процедури;
- изпълнение на проекта за създаване на ново интензивно отделение.

Констатации на ЕСП

- Основният въпрос, който възникна в резултат на одита, се отнася до цената на молекулярните тестове и значителните разлики, наблюдавани във времето: за период от два месеца цената е намаляла с 55 % — от висока цена от 110 евро до ниска цена в размер на 50 евро на тест, последвани от намаление до 40—43 евро на тест. Заслужава да се отбележи също, че намалението се наблюдаваше при цените, подадени от частна лаборатория, която е отговаряла за 69 % от всички тестове, повечето от които са ѝ били възложени на високата цена.

ЕСП установи, че до голяма степен възложителят е следвал и е приложил процедурите, предвидени в законодателството в областта на обществените поръчки, приложимо при извънредни обстоятелства. Имаше обаче два случая на пряко възлагане на договори с дружество, в което участие е имал

бивш министър. Една обща констатация е, че в разрез със съответното законодателство настоящият министър не се е ограничил до това да одобри молекулярните тестове, а всъщност предварително е издал указания и е определил повечето аспекти на процедурата, която на по-късен етап е трябвало да приложи и да одобри.

- б) Процедурите за възлагане на обществени поръчки не са били спазени напълно при закупуването на маски, както и принципите на прозрачност, еднакво третиране на всички икономически оператори или развитието на здравословна конкуренция, които са в основата на европейското и кипърското законодателство в областта на възлагането на обществени поръчки. Това се потвърждава, наред с другото, от незадоволителното определяне на потребностите и наложените ограничения, както и от последващото приемане на оферта, подадена от икономически оператор извън процедурата. Освен това според ЕСП липсата на обективна оценка на разходите и при двете процедури е сериозна слабост.
- в) Държавната организация за здравни услуги е определила конкретен архитект, който да изготви проучването за новото интензивно отделение и да извършва надзор върху неговото строителство без тръжна процедура. Освен това тя е определила конкретен изпълнител за извършване на строителството по начин, който не е гарантирал дори минимална конкуренция, въпреки че са поискани предложения от три дружества изпълнители. Договорът е бил възложен на първоначално определения изпълнител, тъй като другите две дружества са били поканени за участие в последния момент и не са подали оферта. Цялата тръжна процедура по същество е създавала погрешно впечатление за предполагаема конкуренция. Освен това въпросното дружество изпълнител има специални отношения с високопоставен член на организацията, която го е избрала. И накрая, основна клауза в тръжните условия, предвиждаща налагането на много сериозна санкция в случай на забавяне при изпълнението на проекта, е била премахната след представянето на офертите и преди сключването на договора.

Заклучения на ЕСП

ЕСП напълно разбира особените, предизвикани от пандемията обстоятелства, при които са проведени разглежданите тръжни процедури. В законодателството в областта на възлагането на обществени поръчки обаче са формулирани процедури за сключване на договори дори и при извънредни ситуации, които

позволяват на възложителите да провеждат процедура на договаряне, която е по-гъвкава от процедурите, които се следват при нормални обстоятелства, отнема по-малко време и се придържа към основните принципи на възлагане на обществени поръчки.

ЕСП счита, че горепосочените принципи не са били спазени, а начинът, по който е подходено към въпроса, е попречил на упражняването на адекватен контрол върху процедурата поради ограничената налична информация. ЕСП би искала да подчертае, че особените обстоятелства на въпросната тръжна процедура не премахват задължението за следване на редовните процедури, за да бъдат спазени принципите на прозрачност и еднакво третиране на всички икономически оператори — принципи, които включват същността на европейското и кипърското законодателство в областта на възлагането на обществени поръчки. Съответното законодателство в областта на възлагането на обществени поръчки трябва винаги да се прилага стриктно, тъй като осигурява на възложителите възможности и подходящи инструменти независимо от съществуващите условия. Дори в условията на пандемия, както през въпросния период, е особено важно да се опази общественото здраве, от една страна, както и прозрачността и еднаквото третиране, от друга страна, като по този начин се защити общественият интерес.

Запаси от медицинско оборудване

Словакия –

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Управление на държавните материални резерви в извънредни ситуации

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
21.9.2020 г.	Одит на изпълнението	юни—септември	SK

Какво оцени ЕСП и защо

Целта на одита беше да се оцени дали компетентностите на Администрацията на държавните материални резерви (АДМР) на Словашката република и нейните процеси са били подходящи и ефективни, да се оцени готовността на АДМР и да бъдат проверени нейните действия в случай на извънредна ситуация (пандемия).

Предвид липсата на медицински продукти в Словакия по време на първата вълна на COVID-19 ЕСП очакваше, че компетентностите и процедурите на АДМР са неподходящи и неефективни, и че тя не е подготвена за пандемията от COVID-19.

Констатации на ЕСП

ЕСП подчерта колко неподготвени са държавните институции. Органите за управление на кризи не са успели да изпълнят задълженията си и не са подали искания до АДМР за медицински запаси при извънредна ситуация. Запасите, които се предоставят от АДМР, са определени от правителството. Медицинските доставки обаче не са били част от портфейла на АДМР до вземането на решение от правителството на 27 февруари 2020 г. Поради тази причина държавата не е била в състояние да осигури необходимите доставки на болниците, домовете за предоставяне на грижи на възрастни хора или на работниците на първа линия. Две експертни консултативни комисии — Комисията по пандемии към правителството и Националната комисия за борба с епидемиите — е трябвало да играят ключова роля в извънредната епидемична ситуация. ЕСП установи, че тяхната роля е била формална, като Комисията за борба с епидемиите, която се председателства от главния здравен инспектор на държавата, не е заседавала

нито веднъж от 2019 г. насам. От друга страна, в процеса на управление активно е участвал постоянният кризисен щаб — орган, който няма правна компетентност и правомощия. Липсват писмени доказателства от заседанията на постоянния кризисен щаб по отношение на неговите заключения, например за даването на приоритет на разпределянето на запасите за извънредни ситуации. Основният координационен орган на държавата при извънредни ситуации е централният кризисен щаб, а словашкото правителство е върховният орган с правото и задължението да взема решения.

Освен това ЕСП насочи вниманието към липсата на подготвеност на АДМР за следващата вълна на пандемията. Подготовка е извършена без всеобхватна оценка на ефективността и ефикасността на предприетите по време на първата вълна мерки. В резултат на това изглежда в средата на септември 2020 г. медицинското оборудване в запасите на АДМР е било едва 16 %. Това е изложило ни риск капацитета за бързо реагиране на бързо увеличение на пациентите с положителен тест за COVID. АДМР не е разполагала с резерви за 60 дни, както се изисква в решение на правителството, а само за 10. От 14 вида медицинско оборудване само два са били налични в достатъчни количества, но запасите от хирургически маски и тестове за COVID-19 са били по-големи от необходимото. Нямало е чували за опасни биологични отпадъци, а заявките за медицински престилки за еднократна употреба, ръкавици и предпазни шлемове почти не са могли да бъдат изпълнени (10 %). Подходът на АДМР по отношение на заявките за медицинско оборудване е бил за всеки отделен случай и тя не е разполагала с механизъм за обективна оценка или за приоритетно определяне. През 2020 г. АДМР е разпределила медицински материали на стойност приблизително 40 млн. евро, почти три четвърти от които са били за сектора на здравеопазването. Тя е отговорила най-бързо на заявка от правителствената служба на Словакия — артикулите са били предоставени в рамките на 2 дни, но е отнело повече от месец да се отговори на заявка от Министерството на правосъдието.

АДМР е изпълнително звено от държавната система за управление на кризи. Министерствата и публичните органи трябва да подават заявки до АДМР по отношение на създаването на запаси за извънредни ситуации и състава на материалите. Здравното ведомство не е спазило това задължение до края на февруари 2021 г. и е поискало от АДМР да осигури медицинско оборудване за 30 дни за публичните здравни органи и за клиниките по инфекциозни болести на болниците. В доклада на ЕСП се посочва рискът от липсата на лична отговорност за бездействие, т.е. за неспазване на задълженията от страна на държавните институции. По време на извънредното положение АДМР е осигурила доставки,

които е трябвало да бъдат осигурени от различни държавни органи на централно ниво.

Освен това ЕСП посочи и недостатъчното използване от АДМР на ИТ системи, по-конкретно между нейното централно управление и подразделенията ѝ, което е допринесло за липсата на преглед в реално време на запасите в складовете в няколко части на Словакия.

Заклучения на ЕСП

ЕСП установи, че по време на извънредното положение компетентностите и процесите на АДМР са били неподходящи и неефективни, и подчерта нейната неподготвеност за пандемията от COVID-19. Тя отправи препоръки за отстраняване на установените недостатъци — както системни, така и процедурни.

ЕСП препоръча Националният съвет на Словашката република да поиска от Министерството на вътрешните работи да извърши задълбочен анализ на процесите на държавно управление по време на извънредни ситуации и въз основа на опита с пандемията от COVID-19 да помисли за промяна на законодателството с цел формулиране на нови правила за процеса на управление на кризи от държавата.

Информация за обществеността

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Латвия –
Valsts kontrole

- 1) Осигуряване и използване на средствата от бюджетния фонд за непредвидени обстоятелства за подпомагане на медиите с цел смекчаване на последиците от кризата, предизвикана от COVID-19
- 2) Усвояване на средства, отпуснати на електронни медии за масово осведомяване във връзка с кризата, предизвикана от COVID-19

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
1) 22.12.2020 г.	Финансов одит	април—юли	LV Резюме EN
2) 22.12.2020 г.	Финансов одит	март—юли	LV Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

Подкрепата за медийния сектор с цел смекчаване на последиците от кризата, предизвикана от COVID-19, е от основно значение, както за подсилване на основни медийни дейности и запазване на многообразието в медийната среда, така и за успешното преодоляване на кризата в обществото.

През пролетта на 2020 г. Кабинетът на министрите (Кабинетът) е отпуснал допълнително безвъзмездно финансиране по програма от фонда за непредвидени обстоятелства, за да помогне на медиите да преодолеят последиците от пандемията, със следните цели:

- за Фондацията за социална интеграция (ФСИ) — 1 040 928 евро за гарантиране на функционирането на Фонда за подкрепа на медиите и осигуряване на подробна информация за обществеността и становища относно смекчаването на кризата, за подсилване на медиите и гарантиране на обективна информация в печатната преса и в търговски новинарски портали в интернет, както и за подпомагане на разходите за доставка на абонаментни издания (акционерно дружество „Latvijas Pasts“) и разходите за излъчване на електронни медии за масово осведомяване;

- за Националния съвет за електронни медии за масово осведомяване (НСЕММО) — 1 259 261 евро, включващи:
 - 259 261 евро за гарантиране на максимална осведоменост сред населението на Латвия и на ефективно предоставяне на информация за обществеността, както и на изграждане на осведоменост относно COVID-19;
 - 1 000 000 евро за осигуряване на подробна информация за обществеността и становища относно справянето с кризата и за подсилване на търговските електронни медии за масово осведомяване (ЕММО).

ЕСП оцени ситуацията и изготви два междинни одитни доклада, в които се обобщава:

- 1) информацията относно ФСИ по отношение на валидността на исканията за допълнителните средства, отпуснати за смекчаване на последиците от COVID-19, и действителното им усвояване;
- 2) процедурите на ЕСП за проверка по отношение на финансирането, необходимо на НСЕММО, за да се гарантира, че са извършени двете финансирани дейности.

Констатации на ЕСП

- 1) ЕСП провери валидността и действителното усвояване на средствата, отпуснати на ФСИ за подкрепа на медиите с цел смекчаване на последиците от COVID-19.

ЕСП установи, че чрез тръжна процедура е било изплатено финансиране, за да се гарантира непрекъснатост на дейността и да се укрепи капацитетът на търговските печатни и цифрови медии, както и да се генерира подробна информация за обществеността и становища относно управлението на кризата. ЕСП обаче установи, че в съответните нормативни разпоредби не са установени критерии за допустимост на медиите, които следва да получат тази конкретна държавна помощ.

Въпреки че в тръжните правила на ФСИ е посочено, че приоритетно ще бъде осигурено финансиране за медии, които могат да докажат спад на приходите с 30 % спрямо същия месец през 2019 г., критериите за оценка всъщност са

позволили финансирането на медии с всякакъв спад на приходите, независимо от размера.

- 2) По-голямата част от финансирането (1 075 000 евро), отпуснато на НСЕММО, е разпределена за търговски ЕММО по процедура за възлагане на обществени поръчки за обществени услуги. Финансиране е било отпуснато и на държавните дружества с ограничена отговорност „Latvijas Radio“ (25 674 евро) и „Latvijas Televīzija“ (158 587 евро).

ЕСП установи, че сумата от 1 075 000 евро, с която да се подкрепи предоставянето от търговски ЕММО на подробна информация, не се е базирала на ясни изчисления, а е била изготвена въз основа на становищата и разчетите на представители на Министерството на културата и на сектора, както и на базата на предишен опит. Може да се направи заключението, че Министерството на културата в сътрудничество с НСЕММО е изготвило искане за държавно финансиране в размер на 1 000 000 евро за създаване на система за подпомагане на медиите по време на кризата, както и че след това е била организирана покана за представяне на предложения за финансиране на търговски ЕММО (1 075 000 евро). При оценката на офертите НСЕММО не е проверил дали декларациите на оферентите съдържат вярна информация за намаляване на техните приходи от реклама с най-малко 30 %.

Искането за средства за „Latvijas Radio“ и „Latvijas Televīzija“ е било правилно обосновано. Поискани са средства за смекчаване на последиците от кризата и е било изготвено подробно изчисление на размера на исканите средства.

Заключения на ЕСП

Изпълнението на препоръките на ЕСП ще гарантира контрол върху усвояването на средства и безвъзмездна финансова помощ от държавния бюджет, както и върху провеждането на търгове от страна на НСЕММО. ЕСП предлага Кабинетът да определи общ подход и критерии за отпускането на средства за допълнителна подкрепа на медиите от фонда за непредвидени обстоятелства с цел смекчаване на последиците от кризата, а управлението на финансирането за ЕММО да бъде възложено на един орган.

Приоритетна област: Цифровизация

47 Пандемията принуди както отделните хора, така и обществото бързо да намерят нови начини за общуване, образование, учене и работа, и да се адаптират към тях. Предвид широкото използване на политики за оставане у дома, въздействието би било още по-голямо при липсата на ИТ решения. И публичният, и частният сектор преминаха към цифров режим на работа само за няколко седмици. ИТ инструментите и технологиите, за които са необходими мощна и сигурна цифрова инфраструктура и лични умения, осигуриха нови решения, но и затрудниха хората от всички възрасти.

48 Кризата доказва значението на цифровите технологии, като открие възможностите, рисковете и пречките. Тя ускори не само използването на цифрови инструменти, но и цялостния процес на цифровизация. Електронното управление, електронната търговия и онлайн търговията на дребно, работата от разстояние, дистанционното образование и електронното здравеопазване се превърнаха в „новото нормално“. Платформите, услугите за изпращане на съобщения и видеоконферентните връзки се използват за поддържане на социални контакти. В контекста на пандемията големите информационни масиви и изкуственият интелект допринасят за търсенето на ваксини, за проследяването на заразата и за тълкуването на моделите на заразяване.

49 ВОИ на Латвия и Нидерландия са разгледали разработването и въздействието на цифровите решения — първото в областта на образованието, а второто в контекста на дистанционна работа в институциите на централното управление.

Образователна система

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Латвия –
Valsts kontrole

Дистанционно обучение в извънредна ситуация

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
30.9.2020 г.	Финансов одит	март—юни	LV Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

След обявяването на COVID-19 за пандемия от СЗО, на 12 март 2020 г. Кабинетът на министрите (Кабинетът) е обявил извънредно положение и е преустановил преподаването в клас във всички учебни заведения, докато ситуацията не бъде разрешена. Преподаването е трябвало да се извършва дистанционно, с изключение на централизираните държавни изпити. Първоначално обявено със срок до 14 април 2020 г., извънредното положение е било удължено два пъти — до 12 май и след това до 9 юни 2020 г.

В периода 12 март — 20 юни 2020 г. Кабинетът е отпуснал допълнителни финансови ресурси в размер на 568 368 евро на Министерството на образованието и науката (Министерството) от фонда за непредвидени обстоятелства за финансиране на оборудване за дистанционно обучение по време на извънредното положение:

- 203 160 евро за закупуването на интелигентни устройства (телефони и таблети) за нуждите на учениците в началните и средните училища във връзка с дистанционното обучение;
- 365 208 евро за производството и разпространението на аудио-визуално съдържание за дистанционно обучение по безплатни телевизионни канали и за разработването на интернет платформа и цифрови решения.

Едновременно с това Кабинетът е разрешил на Министерството да спре да прилага Закона за обществените поръчки по време на извънредното положение по отношение на необходимите за дистанционното обучение стоки и услуги, като

обществените поръчки е трябвало да се възлагат по бърза процедура и при незабавно сключване на договори.

В междинния доклад на ЕСП са обобщени констатациите от извършените от нея проверки в Министерството по отношение на валидността на исканията за допълнителни средства и тяхното използване:

- 1) за закупуването на интелигентни устройства;
- 2) за създаването на аудио-визуално съдържание за проекта за дистанционно обучение *Tava klase* („Твоят клас“).

Констатации на ЕСП

- 1) Закупуване на интелигентни устройства

През март 2020 г. Министерството е организирано анкета за оценка на осъществимостта на въвеждането на дистанционно обучение и за получаване на информация относно действителното положение във връзка с достъпа до компютри, интелигентни устройства и интернет за учениците от началните и средните училища. В анкетата е установено, че над 5 000 ученици нямат достъп до компютър или смартфон с интернет връзка. Поради това Министерството е осъществило контакт с телекомуникационни дружества за доставка на необходимото оборудване.

То е изразходвало 436 732 евро за закупуване на интелигентни устройства с интернет връзка за дистанционно обучение (включително 203 160 евро от фондовете за непредвидени обстоятелства).

За да провери дали Министерството е използвало тези средства икономично и ефикасно, ЕСП проведе анкета сред общините, за да установи дали те са раздали на учениците интелигентните устройства на Министерството и какво са направили с тях след извънредното положение.

Резултати от анкетата:

- По-голямата част от 5 266-те интелигентни устройства (на обща стойност 557 731 евро) са били раздадени на учениците. Най-малко 295 (на стойност 28 665 евро) обаче не са били раздадени, а са останали на разположение на отделните общини, тъй като Министерството не е проверило дали нуждите им все още са такива, каквито са били посочени първоначално.

- Няколко общини не са получили достатъчно интелигентни устройства, затова са ги закупили със собствени средства (най-малко 139 устройства).
- Освен това общините са раздали най-малко 2 015 компютри и таблети от образователни институции, а поне 144 са им били дарени.
- Министерството не е дало указания за използването на интелигентните устройства след извънредното положение, поради което общините са предприели различни действия: устройствата или са върнати на образователните институции за по-нататъшна употреба, или са останали при учениците.

2) Осъществяване на проекта „Твоят клас“:

Според Министерството извънредното положение е породило спешна нужда от оригинални образователни ресурси както за учениците, така и за учителите по различни предмети, използване на дистанционно обучение и висококачествени междудисциплинарни връзки, като същевременно се гарантира, че материалите са възможно най-широко достъпни.

Аудио-визуалното съдържание е изготвено и разпространено по безплатни телевизионни канали и са били разработени интернет платформа и цифрови решения. От държавния бюджет е била отпусната сума в размер на 365 208 евро. Съответно часовете от „Твоят клас“ са били предавани по канала RE:TV и в Sportacentrs.com от 6 април до 29 май 2020 г., и е бил създаден уебсайтът www.tavaklase.lv.

Закljučения на ЕСП

В резултат на одита ЕСП заключи, че процесът на дистанционно обучение като цяло е бил организиран според обстоятелствата в рамките на извънредното положение, и че Министерството е осигурило необходимите стоки и услуги за преодоляване на кризата, породена от COVID-19, и за справяне с последствията от нея. Същевременно ЕСП насочи вниманието към възможните начини за допълнително подобряване на управлението на този процес.

Държавна администрация

**Algemene
Rekenkamer**

Нидерландия –
Algemene Rekenkamer

Акцент върху работата от вкъщи в цифрова среда

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
2.11.2020 г.	Фокусно проучване	юли—октомври	NL EN

Какво оцени ЕСП и защо

COVID-19 принуди училищата, университетите, ресторантите и офисите да затворят врати през март 2020 г. В случаите, когато това беше възможно, работата от вкъщи изведнъж се превърна в правило. Почти всичките близо 175 000 държавни служители, работещи за министерствата и висшите държавни съвети, трябваше да работят от вкъщи, доколкото е възможно — често доста успешно. С празни влакове и пусти пътища работата продължи от вкъщи. Държавните служители работеха съвместно и общуваха по телефона, чрез традиционните мрежови устройства и по електронната поща, и все повече чрез видеосрещи, приложения за изпращане на съобщения и онлайн платформи за съвместна работа. Естествено, инструментите на ИКТ за съвместна работа не бяха нищо ново, но сега те изведнъж започнаха да се използват масово за всички видове нови цели. Това породило много въпроси за потребителите: Сигурни ли са видеоразговорите чрез Zoom? Каква информация мога да споделя в едно приложение? Как мога да използвам личния си лаптоп за работа с необходимата степен на сигурност? ЕСП установи рискове при използването на ИКТ за съвместна работа в централното управление. Като първа стъпка при проучването на тези рискове ЕСП се зае да установи какви инструменти на ИКТ са използвани, как са използвани и как е регламентирано използването им.

Констатации на ЕСП

ЕСП констатира, че кризата, предизвикана от COVID-19, е довела до бързо увеличаване на работата от разстояние в централното управление. Това е наложило огромна гъвкавост от страна на служителите в областта на ИКТ и на службите за поддръжка. ЕСП отдаде дължимото на начина, по който

министерствата, главният служител по сигурността на информацията на централното управление, отделните държавни служители и доставчици на услуги, като например Центърът за споделени ИКТ услуги, са отговорили на кризата, предизвикана от COVID-19.

ЕСП проведе анкета за получаване на информацията относно приложенията на ИКТ, които държавните служители използват при работата от вкъщи. Одиторите установиха, че информацията за това кои инструменти на ИКТ за съвместна работа могат да се използват, е трябвало да бъде по-ясна и по-лесна за разбиране. Една пета от респондентите посочиха, че не знаят за споразумения във връзка с използването на инструменти на ИКТ за съвместна работа, а 22 % не бяха удовлетворени от информацията във връзка с тези споразумения. Най-голяма несигурност имаше по отношение на използването на приложения за изпращане на съобщения като WhatsApp и онлайн платформи за сътрудничество като Microsoft Teams, SharePoint и Dropbox.

7 % от респондентите, които използват WhatsApp, и 16 % от респондентите, които използват лична електронна поща, са споделяли и поверителна информация без разрешение. Една от причините за това е, че понякога държавните служители не са знаели кои приложения могат да използват. Например на интранет страницата на централното управление се посочва, че WhatsApp може да се използва за работа при определени условия. Няколко министерства обаче категорично забраняват използването на това приложение за изпращане на съобщения.

Неудовлетвореността от възможностите, които предлагат наличните инструменти на ИКТ, е една от основните причини за неспазването на тези споразумения чрез използване на приложения, които не се препоръчват. Министрите, държавните секретари и висшите държавни служители също невинаги използват предвидените и наличните сигурни инструменти на ИКТ, въпреки че използването на такива инструменти от тяхна страна служи за пример на останалата част от организацията. Министрите, държавните секретари и висшите държавни служители понякога предпочитат популярни приложения за изпращане на съобщения като WhatsApp, не толкова надеждни таблети и смартфони, защото са по-удобни, по-бързи и по-лесни за използване от инструментите с висока степен на сигурност.

Проучването на ЕСП откри пример за това. През пролетта на 2020 г. по искане на главния служител по сигурността на информацията на централното управление едно от министерствата е създадо свръхзащитена среда за видеосрещи. Тази

среда е била предвидена за поверителна комуникация между министрите и държавните секретари, но не е била използвана.

Заключения на ЕСП

Проучването на ЕСП показва, че централното управление трябва да предприеме стъпки за по-сигурно използване на приложенията за изпращане на съобщения и на мобилните телефони. Тяхното използване според ЕСП представлява най-големият риск за сигурността и неприкосновеността на информацията. Ако препоръчаните инструменти на ИКТ не се използват или се използват неправилно, информацията може да попадне в лоши ръце.

Някои държавни служители в централното управление виждат необходимост от по-ясна комуникация относно безопасното използване на инструменти на ИКТ за съвместна работа, като например приложения за изпращане на съобщения и услуги за онлайн срещи. Някои държавни служители използват WhatsApp и лична електронна поща за споделяне на поверителна информация, свързана с работата, като по този начин не спазват насоките на своята организация във връзка със сигурността.

Тези констатации доведоха да последващо проучване в годишния финансов одит на ЕСП за 2020 г. относно информационната сигурност в централното управление. ЕСП разгледа по-конкретно управлението на рискове и инциденти от централното управление по отношение на WhatsApp и на използваните различни инструменти за провеждане на видеоконференции. Резултатите бяха публикувани през май 2021 г.

Приоритетна област: Социално-икономически действия

50 Социално-икономическите действия също са основна компетентност на държавите членки, което обяснява разликите в сериозността на предприетите мерки. Действията на всяка една държава членка са зависели на първо място от нейното икономическо и финансово положение в началото на пандемията, както и от подготвеността ѝ по време на първата вълна от случаи на заразяване. Второ, не всички държави членки са били засегнати едновременно и със същата сила, което е довело до известна колебливост при вземането на решения относно характера на ограничителните и предпазните мерки и относно необходимостта от икономически стимули и пакети за устойчивост.

51 Днес, след повече от година, всички държави членки по един или друг начин са предприели стъпки за противодействие на отрицателното въздействие на ограничителните мерки, които накараха много предприятия да затворят, някои за постоянно, и значително намалиха търсенето в много сектори. Нарасналият риск от съкращения и уволнения е породил опасения от нарастваща безработица и социални неравенства, както и необходимостта от по-високи публични разходи. Националните правителства са въвели схеми за излизане в дългосрочен отпуск (запазване на работни места) с цел да се намали финансовата тежест върху работодателите, да се запази заетостта и да се ограничат социалните последици от кризата. Те са използвали широк набор от инструменти за осигуряване на незабавна ликвидност на засегнатите предприятия (по-конкретно МСП), като са им помогнали да продължат да функционират нормално и да запазят заетостта, като така избегнат допълнителни материални проблеми за домакинствата и хората, вече изпаднали в затруднено положение.

52 ВОИ на Латвия, Литва, Нидерландия и ЕСП оцениха социално-икономическите действия на национално равнище или на равнище ЕС. Латвия и Нидерландия са извършили одит на подкрепата за служителите и предприятията, Литва и ЕСП са направили преглед на цялостните икономически мерки в рамките на съответните си правомощия.

Предприятия

**Algemene
Rekenkamer**

Нидерландия –
Algemene Rekenkamer

Индивидуално подпомагане на дружества по време на кризата, предизвикана от COVID

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
12.11.2020 г.	Одит на изпълнението	март—август	NL Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

ЕСП публикува констатациите от одита си в две части — първата част на 26 юни 2020 г. като писмо до парламента: „Подкрепа за големи дружества — извличане на поуки от миналото“. В това писмо са събрани 16 поуки, които няколко последователни правителства са извлекли — понякога по трудния начин — от мерките за държавна подкрепа през последните 40 години. Те варират от държавна подкрепа за някогашната корабостроителна група RSV през 70-те години на 20-и век и за производителя на въздухоплавателни средства Fokker през 90-те години на 20-и век до предоставената наскоро подкрепа за банки по време на кредитната криза.

Във втората част на проекта, публикувана на 12 ноември 2020 г. като доклад, ЕСП провери дали същите 16 поуки са били приложени в мерките за държавна подкрепа на дружества като KLM, IHC и NEMA по време на настоящата криза, предизвикана от COVID. Одиторите разгледаха процедурите за вземане на решения от правителството за четири дружества, които са получили специална държавна подкрепа по време на кризата, предизвикана от COVID, и три дружества, чиито заявления са били отхвърлени. Извлечени ли са поуки или се е оказало трудно да се избегнат някои проблеми?

Констатации на ЕСП

ЕСП установи, че правителството е приложило много от поуките, извлечени от миналото. Одиторите установиха, че като цяло министрите внимателно са разгледали заявленията, за да проверят дали са достатъчно обосновани, и са

проучили алтернативи, когато е било необходимо. Преди да приложат план за държавна подкрепа, те първо са оценили и каква подкрепа е била на разположение от други заинтересовани страни за спасяване (или споделяне на загубите) на дружеството. Така например правителството е решило, че НЕМА може да оцелее без подкрепа. NS (националният железопътен оператор) и наземните оператори на летище „Шипхол“ са били насочени към по-обща схема за подкрепа поради COVID. В повечето случаи министрите са се консултирали бързо и с Европейската комисия, за да определят съвместимостта на предложената подкрепа с вътрешния пазар. Одитът обаче показва също, че нещата невинаги са се развивали добре във всички случаи. Например правителството е разкрило намеренията си твърде рано, като е обявило публично, че възнамерява да предостави на KLM подкрепа от порядъка на 2—4 млрд. евро. Това ранно обявяване е дало предимство в преговорите за подкрепа на банките с дял в KLM, които са щели да понесат значителни загуби, ако авиокомпанията изпадне в несъстоятелност. Поради това накрая държавата е понесла 93 % от риска от мярката за подкрепа. Ето защо ЕСП заключи, че при KLM принципът на споделяне на загубите е имал само частичен успех. Това напомня за спасяването на Fokker и NedCar през 90-те години на 20-и век, когато общественият интерес от спасяването на дружествата понякога е предоставял на частни лица инструменти за принуждаване на правителството да осигури подкрепа.

Освен това ЕСП установи, че има риск от конфликт на интереси — в случая с подкрепата за KLM правителството е потърсило съвет от ABN AMRO, въпреки че банката също е била част от консорциума, с който е трябвало да договори участието в операцията за оказване на подкрепа.

Целта на държавната подкрепа за корабостроителя IHC е била да се спести на правителството плащането на 395 млн. евро за вече предоставено застраховане на експортни кредити, в случай че дружеството изпадне в несъстоятелност. IHC е бил спасен от изпадане в несъстоятелност отчасти благодарение на допълнително кредитно застраховане. Правителството е счело, че 700 млн. евро са приемливо ниво на риск за държавата от тази мярка за подкрепа. ЕСП обаче установи, че максималният риск за държавата от подкрепата за IHC би бил 895 млн. евро. В хазартната терминология подобна стратегия се нарича „удвояване на залога“. Правителството не е информирало напълно парламента за този риск. Освен това по закон парламентът е трябвало да бъде уведомен за определени аспекти на схемата за подпомагане, за да не бъде поставен пред свършен факт.

На 1 май 2020 г. правителството е публикувало нова рамка за оценка за вземане на решения относно отделни заявления за подпомагане. Според ЕСП, при условие че бъдат направени редица корекции, новата рамка за корекции осигурява напътствия за разглеждане на отделни заявления за подпомагане по подходящ и структуриран начин.

Заклучения на ЕСП

ЕСП стигна до заключението, че правителството е извлякло много — но не всички — поуки от миналото. Одиторите препоръчват допълване на рамката за оценка по редица въпроси. Освен това тази рамка за оценка следва да придобие официален характер.

Схеми за излизане в дългосрочен отпуск

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Латвия –
Valsts kontrole

Усвояване на финансиране, отпуснато на Министерството на финансите за изплащане на обезщетение за принудителен отпуск

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
26.11.2020 г.	Финансов одит	март—август	LV Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

През март 2020 г. Кабинетът на министрите (Кабинетът) е отпуснал на Министерството на финансите допълнителни финансови ресурси от държавния фонд за непредвидени обстоятелства, които не надвишават 101,8 млн. евро, за покриване на изплащането на обезщетение за принудителен отпуск на служители на дружества, чието финансово положение се е влошило значително поради разпространението на COVID-19, както и на самостоятелно заети лица в подобно положение.

Обезщетението за принудителен отпуск е един от механизмите за подпомагане на предотвратяването и преодоляването на последиците от COVID-19, посочени в Закона за мерките за предотвратяване и премахване на причинената от разпространението на заразата от COVID-19 опасност за държавата и на нейните последици, който вече е бил сила през март 2020 г. Той се състои в изплащане на обезщетение на служителите в сектори, засегнати от кризата, когато работодателят не може да предложи работа, както и на самостоятелно заети лица, чиято икономическа дейност е била засегната от кризата. Размерът на обезщетението за принудителен отпуск е до 75 % от средното възнаграждение през предходните шест месеца, но не повече от 700 евро на календарен месец.

В междинния доклад на ЕСП се обобщава информацията за проверките, извършени в Министерството на финансите и в неговата подчинена институция — Държавната служба по приходите (ДСП) — относно реалното усвояване на допълнителните средства, отпуснати за смекчаване на последиците от COVID-19 посредством изплащането на обезщетение за принудителен отпуск. ЕСП оцени

и критериите за отпускане на обезщетението, както и механизмите за неговото администриране.

Констатации на ЕСП

Общо 54 076 431 евро са били отпуснати на ДСП за изплащане на обезщетения за принудителен отпуск, а са усвоени 53 784 481 евро (53 % от общия бюджетен пакет). Обезщетение в размер на 51 446 671 евро е изплатено на 52 867 служители, а 2 337 810 евро — на 2 381 самостоятелно заети лица (до август 2020 г.). Действителните плащания са значително по-ниски от първоначално отпуснатата (запазена) от Кабинета сума, въпреки че първоначалните изчисления са обхванали по-малко сектори, а оттам и по-тесен кръг от бенефициенти. Освен това обезщетението е било планирано за по-кратък срок. Изчисленията са били направени въз основа на плащане на обезщетение за два месеца, но всъщност то е било изплащано за почти четири месеца.

При проверката дали ДСП е предоставяла и изплащала обезщетението за принудителен отпуск в съответствие с планираната цел на безвъзмездната финансова помощ за обезщетение за принудителен отпуск и с изискванията съгласно законодателството ЕСП не установи значително неспазване. Тя обаче установи слабости в правната рамка и в нейното прилагане:

- По принцип в разпоредбите на Кабинета за предоставяне на обезщетение за принудителен отпуск са били направени изменения с цел да се разшири обхватът на бенефициентите. В резултат на едно от измененията обаче, включващо нова група получатели на обезщетение за принудителен отпуск, е допуснато изключването на други от обхвата на потенциалните получатели.
- В редица случаи между различните целеви групи за предоставяне на обезщетение за принудителен отпуск са възникнали неравнопоставени условия:
 - Сред самостоятелно заетите лица положението е било най-благоприятно за онези, които плащат данък за микропредприятие, тъй като не е определен критерий за оценка на размера на декларирания данък за микропредприятие, въпреки че платците на този данък не плащат други данъци. За други самостоятелно заети лица обаче е била определена минимална сума на задължителни държавни социалноосигурителни вноски, платени през последните две тримесечия на 2019 г.

- При плащането на еднакви данъци служителите, работещи за един засегнат от кризата работодател, са били в по-благоприятно положение от тези, работещи на непълно работно време за няколко работодатели, тъй като последните са отговаряли на условията за отпускане на обезщетение за принудителен отпуск въз основа на тяхната средна брутна заплата само от един работодател.

Заклучения на ЕСП

В резултат на одита ЕСП препоръча Кабинетът да осигури прилагането на еднакви условия за всички потенциални бенефициенти, засегнати от кризата. При въвеждането на нови форми на подпомагане и разширяването на обхвата на бенефициентите не трябва да се изключват определени групи лица, които отговарят на условията за помощта преди промяната. Трябва да има еднакви възможности за изпълнение на условията за подпомагане в рамките на конкретната целева група за подпомагане.

След одита бяха направени следните промени в настоящата извънредна обстановка: служителите могат да получават обезщетение за принудителен отпуск въз основа на средната брутна заплата, която са получавали от няколко работодатели, засегнати от кризата; не е необходим минимален размер на задължителни държавни социалноосигурителни вноски за получаването на обезщетение за принудителен отпуск; размерът на обезщетението за принудителен отпуск се определя пропорционално на периода на принудителното спиране на работата.

Управление на кризи и извънредни ситуации

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

Литва –
Valstybės kontrolė

Управление на кризата и извънредната ситуация, предизвикани от COVID-19

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
30.11.2020 г.	Оценка	февруари— октомври	LT Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

За да се смекчат социално-икономическите последици от COVID-19, са необходими хоризонтални мерки и действия под формата на бързи политически решения и корекции в законодателството, допълнителни икономически и финансови мерки за свеждане до минимум на отрицателното въздействие върху икономиката, както и добре насочени решения за обществените нужди. Мащабът на ответните действия на правителството и тяхното навременно осъществяване имат решаващо въздействие върху начина, по който ще бъдат сведени до минимум отрицателните последици от COVID-19 върху общественото здраве, доходите на населението, ликвидността на предприятията и т.н., и колко съществено ще се променят публичните приходи и разходи.

В доклада на ЕСП се обобщава информацията относно действията и мерките, предприети от правителството на Република Литва за управление на извънредната ситуация, смекчаване на последиците от COVID-19 и насърчаване на икономиката и възстановяването. В него се прави и преглед на начина, по който са използвани отпуснатите средства.

Констатации на ЕСП

Предвид отрицателното въздействие на ситуацията върху социалната среда и икономиката, и за да се държи под контрол разпространението на заболяването COVID-19, от март до юни 2020 г. правителството на Република Литва е приело съответните набори от мерки:

- План от мерки за насърчаване на икономиката и намаляване на последиците от разпространението на коронавируса (COVID-19) с цел: да се осигурят ресурси за ефективното функциониране на здравната система и системата за обществена закрила; да се допринесе за запазването на работните места и равнището на доходите на населението; да се помогне на предприятията да поддържат ликвидност; да се насърчи икономиката и да се гарантира ликвидността на държавната хазна. За плана и за мерките, нуждаещи се от пряко финансиране (инвестиции, заеми, обезщетения, субсидии, плащания), на стойност 4,9 млрд. евро, са отпуснати 6,2 млрд. евро, от които до края на септември 2020 г. са били усвоени 40,1 %.
- ДНК планът за бъдещата икономика е имал за цел да се постигнат бързи и ефективни инвестиции в икономическото възстановяване и растежа на Литва, за да стане икономиката устойчива и иновативна и да генерира висока добавена стойност. За плана са отпуснати 5,8 млрд. евро, съсредоточени в пет приоритетни области: човешки капитал, цифрова икономика и стопанска дейност, иновации и научни изследвания, икономическа инфраструктура, изменение на климата и енергетика. До края на октомври 2020 г. са били инвестирани 13,5 % от средствата, отпуснати за плана.
- Стратегия за управление на COVID-19, чиято цел е била да се държи под контрол разпространението на заболяването COVID-19 в краткосрочен план и да се извърши адекватна подготовка за евентуални нови вълни на вируса в бъдеще. За изпълнението на стратегията са планирани 126 действия, които не са свързани със средствата. През октомври 2020 г. при 28 % от действията в стратегията е имало забавяне.

Заклучения на ЕСП

При анализа на изпълнението на приетите от правителството на Република Литва мерки ЕСП забеляза, че предизвикателствата за превръщането на икономиката на Литва в иновативна икономика с висока добавена стойност, за да бъде постигната целта на ДНК плана за бъдещата икономика, се дължат на липсата на време за разглеждане и оценка на проектите, на липсата на информация относно тяхната икономическа осъществимост и на липсата на подробен анализ на разходите и ползите.

Пандемията от коронавирус е оказала отрицателно въздействие върху публичните финанси, икономиката и пазара на труда: публичният дълг се е увеличил, брутният вътрешен продукт е намалял; имало е по-ниски от очакваните

публични приходи, по-високи разходи, по-голяма безработица и т.н. Въпреки това през първата половина на 2020 г. икономическото развитие на Литва е било по-добро от очакваното. Това се е дължало отчасти и на предприетите от правителството мерки за икономически стимули и за подпомагане на населението и предприятията.

ЕСП счита, че събраните в доклада за оценка данни ще се превърнат в източник на обобщена информация за действията на правителството на Република Литва и ще предоставят допълнителна възможност на институциите, участващи в управлението на извънредната ситуация, да се справят с нейните отрицателни ефекти, да планират и да вземат решения, които отразяват по най-добрия начин нуждите на най-засегнатите от последиците на пандемията райони.

Икономическите мерки на ЕС

ЕВРОПЕЙСКА
СМЕТНА
ПАЛАТА

Европейски съюз —
Европейска сметна палата

Преглед № 6/2020: Рискове, предизвикателства и възможности на мерките на икономическата политика на ЕС в отговор на кризата поради COVID-19

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
9.12.2020 г.	Преглед	март—август	Официални езици на ЕС

Какво оцени ЕСП и защо

Пандемията от COVID-19 принуди държавите — членки на ЕС, да затворят значителна част от своите икономики. През май 2020 г. беше изчислено, че през 2020 г. реалният БВП на ЕС ще се свие със 7,4 %. С цел да се снижи кривата на пандемията и да се ограничат икономическите щети и да им се противодейства, ЕС и неговите държави членки въведоха редица мерки. Въпреки че ЕС има водеща координираща роля за осъществяване на мерките, насочени към контрола на икономическите щети и възстановяването, решенията за подобни мерки се вземат и се въвеждат основно на национално равнище.

Като основа за вземането на информирани решения за въвеждането на нови мерки и за коригирането на съществуващите, е от съществено значение да се разбере как ЕС като цяло е реагирал на продължаващата пандемия. За тази цел в документа е направен независим преглед на съответните икономически действия, предприети на национално равнище (до юли 2020 г.) и на равнището на ЕС (до октомври 2020 г.). Първоначално ЕСП събра и анализира систематично цялата публично достъпна информация и данни, след което оцени различните мерки, въведени на равнището на ЕС и в държавите членки, като определи възможните рискове, предизвикателства и възможности за бъдещата координация на икономическата политика на ЕС.

Констатации на ЕСП

Правителствата са приели широк набор от дискреционни фискални мерки на стойност около 3,5 трил. евро, които като цяло са в съответствие с насоките на ЕС

за политиката във връзка с кризата, т.е. схеми за запазване на работни места и държавна помощ за предоставяне на ликвидна подкрепа на предприятията. Съставът и относителният размер на националните пакети се различават значително в отделните държави членки. Въпреки че са довели до ефективно смекчаване на рисковете от безработица по време на ограничителните мерки, те ще повишат значително равнищата на публичния дълг.

Отговорът на ЕС включва мерки в подкрепа на националните усилия за управление на кризата:

- бърза парична интервенция от страна на Европейската централна банка, придружена от:
 - прилагане в максимална степен на гъвкавостта, заложенa във фискалните правила и в правилата за държавна помощ на ЕС;
 - ad-hoc насоки за икономическата политика;
 - преразпределяне на средства от бюджета на ЕС за финансиране на мерки в отговор на кризата;
- създаване на защитни мрежи за предоставяне на целева подкрепа за отпускане на заеми:
 - на правителствата чрез Комисията (инструмента SURE и Европейския механизъм за стабилност);
 - на предприятията чрез Европейската инвестиционна банка;
- разработване на по-мощни инструменти за подкрепа, сред които най-големият и най-значим е NGEU⁴³ (на стойност 750 млрд. евро). Негов централен елемент е Механизмът за възстановяване и устойчивост, който има за цел да се преодолее рискът от задълбочаване на икономическите различия и да се обвърже възстановяването с екологичните и цифровите стратегии на ЕС.

⁴³ Той все още не функционираше към момента на завършване на прегледа.

Заклучения на ЕСП

Наборът от мерки на равнището на държавите членки и на ЕС поражда рискове и предизвикателства за координирането и изпълнението на икономическата политика на ЕС, както и за доброто финансово управление на средствата на ЕС:

- Фискалните пакети на държавите членки създават нови предизвикателства за органите на ЕС, отговарящи за наблюдението на фискалните позиции, вътрешния пазар, пазарите на труда и финансовия сектор.
- Съществува риск от още по-голямо задълбочаване на икономическите различия между държавите членки, тъй като техният капацитет за реакция при кризи се различава значително в зависимост от икономическите им условия преди това.
- Има риск ефективността на новопредложения механизъм за възстановяване да бъде намалена, ако:
 - неговата финансова структура и рамката за мониторинг и отчетност не са подходящи;
 - плановете за възстановяване не са добре координирани и не са насочени към реформи и инвестиции за увеличаване на растежа;
 - изпълнението не е навременно и/или равнището на усвояване е ниско.
- Комисията ще бъде изправена пред предизвикателството да управлява финансовия риск от мащабните трансакции на ЕС на капиталовите пазари.
- Икономическите мерки на ЕС в отговор на кризата поради COVID-19 предлагат и възможности:
 - Прилагането на финансовите мерки в отговор на икономическата криза продължава, но може да доведе до засилена роля на институциите на ЕС в управлението на икономическото възстановяване на ЕС.
 - Създаването на нови временни фондове като SURE и NGEU прави възможно обмислянето на трайни подобрения на капацитета на бюджета на ЕС за реагиране при големи икономически сътресения и за намаляване на последващите икономически различия между държавите членки.

- Освен това допълнителното финансиране предоставя значителна възможност за насърчаване на приоритети на ЕС като устойчивото развитие и цифровизацията, при условие че действията бъдат внимателно планирани и старателно наблюдавани в рамките на европейския семестър.

Приоритетна област: Публични финанси и свързани с тях рискове

53 Още в средата на 2020 г. държавите членки вече бяха приели почти 1 250 фискални мерки за противодействие на икономическото и здравното въздействие на пандемията на стойност 3,5 трил. евро (27 % от прогнозния БВП на ЕС-27 за 2020 г.)⁴⁴. Милиардите евро, мобилизирани по време на първата вълна, вече надхвърлиха общата стойност на всички пакети за възстановяване, приети през периода 2008—2009 г.⁴⁵

54 Фискалните политики на държавите членки се съсредоточиха върху смекчаването на краткосрочното въздействие на ограничителните мерки и намаляването на потребителския интерес върху доходите и заетостта, както и върху използването на мерки за устойчивост и възстановяване. Като цяло те се състоят от:

- автоматични стабилизатори, като например стандартни данъчни корекции и схеми при безработица;
- дискреционни мерки за бюджетни стимули, като например данъчни облекчения или намаляване на данъчни ставки, както и извънредни разходи в области като подпомагането на заетостта и сектора на здравеопазването;
- небюджетни мерки за осигуряване на ликвидност на предприятията (държавни заеми, гаранции по заеми, отсрочени данъци и др.), които нямат преки фискални разходи.

55 ВОИ на Нидерландия, Португалия и Швеция са оценили въздействието, рисковете и фискалното отражение на предприетите в отговор на COVID-19 финансови мерки върху и за публичните финанси и изпълнението на националните бюджети.

⁴⁴ ЕСП, *Преглед № 6/2020 „Рискове, предизвикателства и възможности на мерките на икономическата политика на ЕС в отговор на кризата поради COVID-19“*, 9.12.2020 г.

⁴⁵ Европейска комисия, *Questions and answers: Communication on fiscal policy response to coronavirus pandemic*, 3.3.2021 г.

Публични финанси и свързани с тях рискове

Algemene
Rekenkamer

Нидерландия –
Algemene Rekenkamer

Кризата, предизвикана от COVID: рисковете от гаранциите и заемите за публичните финанси

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
25.11.2020 г.	Финансов одит/ одит на съответствието	март—август	NL Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

В периода март—август 2020 г. нидерландското правителство е въвело различни схеми за избягване на икономическите последици от мерките за предотвратяване на разпространението на COVID-19.

Освен предвидените няколко милиарда евро за допълнителни разходи и пропуснати приходи, правителството е предоставило и гаранции, удължило е действащи гаранционни схеми и е отпуснало заеми. Въпреки че гаранционните схеми не водят пряко до разходи, те са свързани с риска от (значителни) разходи, ако станат изискуеми.

Поради това правителството вече е формулирало строги правила за създаване на гаранционни схеми и за предоставяне на заеми.

ЕСП проучи какви гаранции и заеми е отпуснало правителството в периода от март до края на август 2020 г. и дали е следвало правилата.

Освен това ЕСП проучи дали и как парламентът е бил информиран за тези гаранции и заеми и дали са били спазени неговите бюджетни правила.

Констатации на ЕСП

В периода между март и края на август 2020 г. правителството е създадо или е удължило 14 гаранционни схеми. Това е увеличило общия размер на неизплатените държавни гаранции на Нидерландия с 60,9 млрд. евро.

Правителството очаква това да доведе до допълнителни разходи от 2,6 млрд. евро. Освен това през същия период правителството е отпуснало осем заема на обща стойност 1,8 млрд. евро.

Поради това гаранциите и заемите, отпуснати от правителството между март и края на август, са увеличили размера на рисковите публични средства с 62,7 млрд. евро. Това е увеличило общия размер на изложените на риск публични средства до равнище, което почти е достигнало рекордното по време на кредитната криза (245,5 млрд. евро).

Проучването на ЕСП показва също, че правителството не е прилагало последователно собствените си правила за създаване или удължаване на гаранционни схеми и заеми. Например задължителната рамка за оценка не е била използвана за всяка нова или удължена схема. В тези схеми, когато те са били използвани, степента на изчерпателност при завършването на рамките за оценка е била различна. Освен това не всички завършени рамки за оценка са били изпратени навреме в парламента, както е задължително. В резултат на това парламентът не е бил в състояние да се запознае със съдържанието на изменените бюджетни закони преди да ги одобри.

И накрая, проучването на ЕСП показва, че за шест от 22-те създадени или удължени схеми правителството не е информирало парламента за въвеждането им в действие, преди той да има възможност да обсъди изменения бюджетен закон. Съгласно Нидерландския закон за националните сметки министър трябва да уведоми писмено парламента за въвеждането на дадена схема, ако националният интерес налага тя да бъде въведена преди парламентът да има възможност да обсъди и одобри законопроекта за изменение на бюджета.

Заклучения на ЕСП

ЕСП стигна до заключението, че правителството не е прилагало последователно собствената си политика и правила за създаване или удължаване на гаранционни схеми и заеми. Тя също така заключи, че парламентът невинаги е бил надлежно и своевременно информиран, като по този начин в няколко случая е нарушил Нидерландския закон за националните сметки.

ЕСП препоръча министърът на финансите да преразгледа правилата за създаване или удължаване на гаранционни схеми и за предоставяне на заеми по отношение на използването им в кризисни ситуации. Освен това ЕСП препоръча министърът на финансите да полага повече усилия за надлежното и своевременно уведомяване на парламента. ЕСП също така препоръча парламентът да бъде по-

добре информиран относно рисковете на схемите, очакваните загуби и равнището на наличните резерви за тази цел. И накрая, ЕСП препоръча схемите, въведени конкретно за борба с икономическите последици от COVID-19, да бъдат оценени възможно най-скоро, като се акцентира по-специално върху тяхната ефективност.

Швеция –
Riksrevisionen

RIKSREVISIONEN

Рамка на фискалната политика — прилагане от правителството през 2020 г.

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзки
17.12.2020 г.	Одит на изпълнението	април—септември	SV Резюме EN

Какво оцени ЕСП и защо

За да противодейства на драстичния икономически спад вследствие на пандемията от коронавируса, шведското правителство е взело решение за поредица от мерки за подкрепа през пролетта и лятото на 2020 г. Изчислено е, че с тези мерки ще се намалят публичните финанси с около 2 % от БВП.

В проектозакона за бюджета за 2021 г. са били предложени допълнителни мерки на обща стойност 108 млрд. шведски крони (2,1 % от БВП) за рестартиране на икономиката.

И докато несъмнено е необходима експанзивна фискална политика за стабилизиране на икономиката по време на криза, също толкова важно е да се поддържат стабилни публични финанси в дългосрочен план. Ето защо ЕСП извърши одит на фискалната политика на правителството по отношение на рамката на шведската фискална политика, чиято цел е да се гарантира дългосрочна устойчива и прозрачна фискална политика.

Рамката съдържа няколко цели на бюджетната политика, както и принципи за прозрачно докладване, и е приета от Riksdag — Парламента на Швеция. Тя е въведена от началото на 2000 г. и е усъвършенствана през годините, отчасти в резултат на периодичните одити на ЕСП по темата.

Констатации на ЕСП

Одитът показва, че кризисните мерки на правителството са довели до големи дефицити, и че целта за излишък на нетно предоставените заеми на сектор „Държавно управление“ няма да бъде постигната. Позволен са временни отклонения от целта поради причини, свързани с политиката за стабилизиране, тъй като целта за излишък се прилага за даден икономически цикъл.

Правителството обаче не е представило своя задължителен план за начина, по който целта за излишък ще бъде постигната в средносрочен план.

Друга цел на бюджетната политика е таванът на разходите на централното управление, който е бил значително увеличен от правителството за 2020 г. и за следващите години. Одитът показва, че правителството е имало основателни мотиви за увеличаване на тавана на разходите за 2020 г., тъй като пандемията е променила драстично условията за фискалната политика. Значително увеличените нива за 2021 г. и 2022 г. обаче не са били основани на макроикономическите прогнози на правителството, нито са били свързани с тях. Вместо това те са били мотивирани от необходимостта от изключително големи предпазни маржове.

Предложеният таван на разходите за 2023 г. отново е в нормалните си стойности по отношение на мащаба на шведската икономика. Това ограничава възможността за трайни увеличения на разходите по време на кризата, което означава, че необичайните разлики през предходните години могат да се използват само за временни мерки. В този контекст ЕСП установи, че в проектозакона за бюджета не е ясен обхватът на временните и постоянните мерки в разходната част.

Заклучения на ЕСП

ЕСП заключи, че фискалната политика до голяма степен е била проектирана и отчитана в съответствие с нейната рамка. Тя е осигурила на правителството подкрепа за временно отклонение от целта за излишък поради причини, свързани с политиката на стабилизиране. Имало е обаче и отклонения от рамката: като не е докладвало за начина, по който трябва да се осъществи връщането към целта за излишък, правителството не се е придържало към Закона за бюджета. Според ЕСП несигурната ситуация не е причина за неспазване на разпоредбите на Закона за бюджета. Точно обратното, именно при внезапен спад могат да се очакват отклонения от целта.

Освен това ЕСП стигна до заключението, че правителството е увеличило тавана на разходите за 2021 г. и 2022 г. по начин, който не е подкрепен от рамката, и който има риск да доведе до не толкова ефективни приоритети за разходи. Равнищата са били толкова високи, че функцията на тавана като инструмент за подпомагане на целта за излишък е изложена на риск. По-подходяща алтернатива биха били увеличения, които покриват единствено нуждите, произтичащи от политиката за стабилизиране, която правителството всъщност следва, плюс резерв за

необичайно голяма макроикономическа несигурност. Ако условията на фискалната политика отново се променят драстично, винаги съществува възможност правителството да представи на парламента предложения за нов таван на разходите.

ЕСП също така препоръча обхватът на временните и постоянните мерки в разходната част на бюджета да бъде по-ясно определен най-късно в предстоящия пролетен проектозакон за фискалната политика за 2021 г.

Рискове при изпълнението на бюджета

Португалия –
Tribunal de Contas

Риск при усвояването на публичните ресурси при управлението на извънредна ситуация (COVID-19)

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
1.6.2020 г.	Анализ	От началото на пандемията	РТ

Какво оцени ЕСП и защо

Целта на ЕСП беше с този документ на много ранен етап от пандемията вниманието да се насочи към редица рискове, свързани с финансовото управление по време на извънредни ситуации, които не трябва да се пренебрегват в контекста на здравната, икономическата, социалната и финансовата криза, причинена от COVID-19.

Констатации на ЕСП

ЕСП установи рискове, свързани не само с управлението на кризи и на мерки при извънредни ситуации, помощта за извънредни ситуации и публичната помощ, отслабването на контрола и неприкосновеността, системите за обществени поръчки и информационните системи, но и с фискалната прозрачност (по отношение на измерване на разходите и на въздействието на мерките при извънредни ситуации), както и със счетоводните отчети.

В посочените рискови области са взети предвид обичайните характеристики на извънредните ситуации, международните препоръки, вече публикуваното извънредно законодателство и резултатите от вече извършените одити и проверки в подобни обстоятелства.

Заклучения на ЕСП

ЕСП предупреди всички органи, управляващи публични средства, за необходимостта да се запознаят с тези рискове и да обмислят предприемането на мерки за тяхното смекчаване, особено по отношение на яснотата

и съгласуваността на законодателството и нормативната уредба, публикуването на насоки за хармонизираното прилагане на мерките, въвеждането на механизми за мониторинг, определянето и координирането на отговорностите и избягването на дублиране на подпомагане.

Беше поставен акцент и върху значението на правилното конфигуриране на информационните системи за прилагане на помощта, укрепването на системите за ИТ сигурност, оценката и запазването на почтеността на всички служители, участващи в действията в отговор на извънредната ситуация, и гарантирането на прозрачността и публичното оповестяване на процедурите и действията, особено когато става въпрос за подпомагане и обществени поръчки или за безвъзмездна финансова помощ.

ЕСП насочи вниманието към необходимостта от документиране и обосноваване на всички процедури и решения и от запазване на всички основни проверки, като се следи за разделянето на задълженията, провеждането на кръстосани проверки, потвърждаване на доставките, проверки на запасите и физически проверки, а предварителните проверки се заменят с проверки по време на процедурите и след това.

ЕСП подчерта, че при докладването за използваните ресурси и отговорността и отчетността за тях следва да се прави подробно документиране на всички действия за прилагане на свързаните с COVID-19 мерки, всички свързани с тях разходи, както и намалените фискални приходи, с цел измерване на ефектите от тях в една рамка, която позволява да се оцени въздействието върху публичните финанси и устойчивостта.

ЕСП анализира всяка една от тези рискови области, позова се на констатации от предишни одити и направи по-подробни препоръки за всяка от съответните области.

Приоритетна област: Общи ответни действия на различните равнища на управление

56 Тежестта и многоизмерността на кризата принудиха правителствата (национални и поднационални) да действат в условия на несигурност на всички равнища, като същевременно бяха изправени пред сложни компромиси между здравните, икономическите и социалните потребности. Неотложността на вземането на решения за превантивни и протиепидемични мерки неизбежно увеличи рисковете по отношение на икономичността, ефикасността и ефективността на действията на правителствата, както и риска от нарушения на предишни правила и процедури.

57 ВОИ на Румъния е извършила одит на управлението на публичните ресурси на всички равнища на управление, а ВОИ на Португалия е проверила въздействието на свързаните с COVID-19 мерки на местно равнище.

Всички равнища на управление

Румъния –
Curtea de Conturi a României

Управление на публичните ресурси по време на извънредното положение

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
11.8.2020 г.	Одит на съответствието	март—юни	RO

Какво оцени ЕСП и защо

Глобалната пандемия от COVID-19 доведе до световна криза. Румъния не е изключение и се е опитала да се справи със ситуацията, като използва собствени ресурси и опит.

Предвид начина, по който се развиваше епидемиологичната ситуация, през март 2020 г. президентът на Румъния е издал два указа за въвеждане и за удължаване на извънредното положение в цялата страна. С двата указа са въведени нови задължения и задачи за определени публични органи и институции, което е довело до поемането на ангажимент за допълнителни разходи от публичните средства за предотвратяване и борба с COVID-19 чрез бюджетни корекции.

В този контекст румънският парламент е решил, че не по-късно от 60 дни след края на извънредното положение ЕСП следва да извърши одит на управлението на публичните ресурси през този период и да представи доклад с констатации, заключения и предложения.

Констатации на ЕСП

Наложи се ЕСП да коригира годишната си работна програма във връзка с решението на парламента. В съответствие с плана за одитната дейност, който Пленумът прие за периода от май до юли 2020 г., в програмата бяха включени и извършени 949 одита на съответствието. От тях 284 ангажимента бяха извършени на равнището на централното управление, а 665 — на равнището на местното управление.

Одитираните организации бяха подбрани въз основа на сумите, които са били отпуснати от централния и местния бюджет за управление на извънредното положение. Сред тях бяха органи, които са получили средства и са извършили важни покупки, но и такива, на които са били възложени допълнителни отговорности и задължения.

Специалният доклад в резултат на тези ангажименти се състои от два основни раздела: местно управление и централно управление.

Във всеки раздел от доклада се представят задълженията и задачите на органите по отношение на предотвратяването и борбата с пандемията, както и констатации относно управлението на използваните за тази цел ресурси, групирани по области, като например система на здравеопазването, икономическа подкрепа, заетост и социална закрила, както и общи мерки за ограничаване и контрол върху разпространението на пандемията от COVID-19.

През обхванатия в доклада период Румъния е приела намаляване на бюджетните приходи чрез поредица от фискални мерки и спад на генериращата приходи икономическа дейност. Икономическата намеса е била под формата на мобилизиране на публични ресурси за подпомагане на производствената дейност и заделяне на средства за извънредни разходи за борба с пандемията и смекчаване на икономическото сътресение.

Мащабът на одитираните разходи варираше в зависимост от областта, като основните категории разходи бяха:

- правни задължения, предназначени за обществени поръчки по време на извънредното положение — приблизително 209,6 млн. евро;
- медицинска помощ/медицински запаси за извънредни обстоятелства — приблизително 54,43 млн. евро;
- трудова заетост и социална закрила/разходи във връзка с въвеждането на карантината — приблизително 754,12 млн. евро;
- разходи на местното управление — възстановяване на разходи във връзка с карантината — приблизително 26,67 млн. евро;

Одитите показаха някои нередности, повечето от които при прилагането на законодателството по време на извънредното положение. Така например:

- Имало е епизодично неспазване на принципите на сключване на договори за възлагане на обществени поръчки (недискриминация и еднакво третиране на икономически оператори, прозрачност при възлагането на поръчките и т.н.).
- Не са били разработени, нито са се прилагали оперативни или системни процедури за справяне с извънредни ситуации.
- Специфичното законодателство не е прилагано стриктно, особено по отношение на правото на възнаграждение.
- В някои случаи не са били спазени правните изисквания при закупуването на лекарства, медицински материали и оборудване поради недостиг на пазара или поради завишени пазарни цени, което е довело до поръчки на стойност над прогнозната.
- Не са били създадени запаси за предвидените във вторичното законодателство специални ситуации, поради което те са били по-малки от изискваното по закон, и т.н.
- Не са били създадени спешни медицински запаси в рамките на първоначалните срокове за доставка.

Заклучения на ЕСП

ЕСП подчерта, че като цяло публичните средства, използвани за предотвратяване и контрол на пандемията от COVID-19, са управлявани в съответствие с предназначението, целите и отговорностите, посочени в законодателството за извънредни ситуации.

В повечето случаи публичните органи са изпълнили задълженията, които са им били възложени за посрещане на продължаващото предизвикателство във връзка с предприемането на извънредни мерки в извънредна ситуация, наред със задължението да спазват правната рамка, регламентираща тяхната дейност. Не са допуснати сериозни грешки, въпреки че някои проблеми са били разрешени „в движение“.

В бъдеще трябва да се помисли за разработване на методи за реакция при кризи, като например:

- изготвяне/разширяване на национален план за действие, в който ясно да се регламентират дейностите и процедурните стъпки, които трябва да се следват при извънредни ситуации;
- изготвяне/изменение/разширяване на законодателството в областта на обществените поръчки в извънредни ситуации;
- създаване на процедури за спешни действия и финансиране за рационализиране на комуникацията;
- изготвяне и прилагане на схеми за мотивиране на персонала, участващ пряко в критично важни дейности по време на извънредно положение/тревога.

Местно управление

Португалия –
Tribunal de Contas

Въздействие на мерките във връзка с COVID-19, приети от органите на местното управление в континенталната част на Португалия

Публикуван	Вид одит	Обхванат период	Връзка
18.12.2020 г.	Общ преглед	март—септември	РТ

Какво оцени ЕСП и защо

COVID-19 е оказал дълбоко икономическо, социално и финансово въздействие върху португалското общество и върху органите на местното управление, особено върху общините, които са изиграли важна роля за смекчаването на ефектите от кризата, тъй като са на първа линия по отношение на намесата и имат широка социално-икономическа компетентност.

Беше важно да се разбере контекстът на намесата на общините, съответните финансови ресурси и как са били използвани те. Целта на ЕСП беше:

- да се анализират временните извънредни законодателни мерки, насочени към оправомощаване на общините да преодолеят социално-икономическите последици от пандемията, определяне на видовете мерки, използвани в отговор на нуждите както на населението като цяло, така и на местните органи, които предоставят социална и икономическа подкрепа;
- да се определят количествено разходите, използвани за усилията на общините, като се анализира тяхното разпределение на територията на континенталната част на Португалия и се определи връзката между разходите и разпространението на случаите;
- да се провери как мерките са отразени в обществените поръчки, като се анализират договорите, свързани с борбата с последиците от пандемията.

Констатации на ЕСП

За да се насърчи и гарантира капацитетът на местните органи за реагиране в контекста на пандемията, са били одобрени временни извънредни финансови

мерки. Сред тях са били увеличаване на общинските приходи, гъвкавост в системата за общински кредити и задължения, приемане на мерки за подпомагане на уязвими хора, социална подкрепа и освобождаване от данъци.

На общините с по-големи задължения и на тези с планове за финансови корекции е било разрешено да преустановят спазването на договорните разпоредби, ограничаващи тяхната възможност да предлагат данъчни облекчения и освобождаване от данъци, да определят цените в сектора на канализацията, водите и отпадъците, както и да определят нови цени и такси. Възможността отново да предлагат тези облекчения на гражданите е оказала силно социално въздействие.

Общините са въвели различни мерки и планове, които са довели както до увеличаване на разходите, например поради подпомагането на семействата и дружествата, или поради безплатното раздаване на стоки или предоставяне на услуги, така и до намаляване на приходите чрез предоставяне на облекчения и намаляване на таксите и цените.

Повечето общини обявяват мерките на своите уебсайтове, но само няколко показват данни за изпълнението. Много от тях са избрали да увеличат общинските средства при извънредна ситуация за преодоляване на социалното въздействие от пандемията или дори да създадат фондове, предназначени специално за последиците от COVID-19.

За да се илюстрира разнообразието от предназначения и бенефициенти, следват някои от най-често срещаните мерки:

- раздаване на лични предпазни средства;
- предоставяне на облекчения и намаляване на наемите на жилищни или търговски пространства, стопанисвани от общините;
- освобождаване от и намаляване на тарифите за вода, канализация и битови отпадъци;
- отдаване или заемане на компютри и компютърно оборудване на учащи;
- раздаване на храна и хранителни продукти на студенти и на нуждаещи се хора;
- предоставяне или финансиране на тестове за COVID-19;
- финансова и логистична подкрепа за частни организации за социално обслужване;

- линии за психологическа подкрепа;
- подпомагане за закупуване на лекарства;
- кампании за повишаване на осведомеността;
- подпомагане на местните предприятия и ресторанти;
- помощ за използването на обществен транспорт.

Заклучения на ЕСП

ЕСП стигна до заключението, че местните органи са изиграли много важна роля при прилагането на мерките за смекчаване на последиците от пандемията, като са осигурили многостранен подход в полза на семействата, дружествата и организациите.

Според частичните налични данни разходите в периода между март и края на септември 2020 г. са били над 166 млн. евро. Те са включвали закупуването на стоки и услуги (по-специално лични предпазни средства), текущи трансфери (за подпомагане на семействата и организациите с нестопанска цел), разходи за персонал и закупуване на материални активи. През този период органите на местното управление са сключили 5 529 договора за закупуване на стоки и услуги във връзка с пандемията (83,2 млн. евро).

Договорите за закупуване на оборудване са се отнасяли основно за медицинско оборудване и апаратура (напр. апарати за вентилация, тестове за COVID-19 и дезинфектанти), защитно и предпазно оборудване (напр. маски, визьори, ръкавици), компютри и компютърно оборудване (за работа от разстояние и дистанционно обучение), хранителни продукти и материали за почистване, дезинфекция и хигиена. Услугите са включвали тестване, наблюдение, почистване и дезинфекция, осигуряване на храна, настаняване и наем на компютърно оборудване.

Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.

Белгия

Том III на Сборника за социално осигуряване за 2020 г.: Въздействието на здравната криза, предизвикана от COVID-19, върху приходите и разходите за социално осигуряване, бюджетен анализ, публикуван на 16.9.2020 г.

FR NL

177-и общ доклад — част III: Обобщено описание на общото управление на федералната държава, бюджетен анализ, публикуван на 28.10.2020 г.

FR NL

Приложение 2 от коментарите по втория коригиран проект на бюджет на фламандското правителство за 2020 година и по бюджета на фламандското правителство за 2021 година, бюджетен анализ, публикуван на 20.11.2020 г.

NL

Договор на правителството за проследяване на контакти на хора с COVID-19, одит на съответствието, публикуван на 25.11.2020 г.

NL

Германия

Информационни справки за допълнителния бюджет за 2020 г., адресирани до бюджетната комисия на германския парламент, одит на изпълнението/одит на съответствието, публикуван на 27.3.2020 г.

DE

Доклад със специално предназначение относно общественото изслушване на бюджетната комисия на германския парламент по време на дебатите за втория

Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.

104

допълнителен бюджет за 2020 г., одит на изпълнението/одит на съответствието, публикуван на 29.6.2020 г.

DE

Резюме EN

Консултативен доклад относно капиталовите безвъзмездни финансови помощи, отпуснати на Deutsche Bahn („Need for better governance of the proposed COVID-19 grants for Deutsche Bahn“), адресиран до бюджетната комисия на германския парламент, одит на изпълнението/одит на съответствието, публикуван на 5.10.2020 г.

DE

Консултативен доклад относно въздействието на пандемията от COVID-19 върху схемата за задължително здравно осигуряване, адресиран до бюджетната комисия на германския парламент, одит на изпълнението/одит на съответствието, публикуван на 13.11.2020 г.

DE

Консултативен доклад относно средствата за излизане в отпуск: правителството следва да намали риска от измами. Доклад, адресиран до бюджетната комисията на германския парламент, одит на изпълнението/одит на съответствието, публикуван на 11.11.2020 г.

DE

Резюме EN

Консултативен доклад относно свързаните с пандемията от COVID-19 нужди на групата Deutsche Bahn и възможността за федерално управление, адресиран до бюджетната комисия на германския парламент, одит на изпълнението/одит на съответствието, публикуван на 24.11.2020 г.

DE

Кипър

Одит на тръжните процедури във връзка с пандемията от COVID-19, одит на съответствието, публикуван на 13.10.2020 г.

EL

Латвия

Кризата, предизвикана от COVID-19, и съобщенията на компетентните органи относно възлагането на обществени поръчки с цел ограничаване на разпространението на COVID-19 и относно отклоненията в оценката на стоките за съответствие, Доклад за анализ на ситуацията, публикуван на 20.7.2020 г.

LV

Процедура за доставки на лични предпазни средства (предпазни маски за лице и респиратори) в сектора на здравеопазването, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 20.7.2020 г.

LV

Резюме EN

Системата за обществени поръчки, създадена от Министерство на отбраната, и обществените поръчки, извършени по време на извънредната ситуация за ограничаване на разпространението на COVID-19, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 17.8.2020 г.

LV

Резюме EN

Използване на допълнителното финансиране, отпуснато на Министерство на вътрешните работи за закупуване на лични предпазни средства и дезинфектанти, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 2.9.2020 г.

LV

Резюме EN

Използване на финансирането, отпуснато на Министерство на правосъдието за трансфер към Латвийския съвет на заклетите нотариуси, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 11.9.2020 г.

LV

Използване на финансирането, отпуснато на Министерство на правосъдието за изплащане на кризисни помощи на духовенството и на службите на религиозните съюзи (църквите), финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 29.9.2020 г.

LV

Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.

106

Дистанционно обучение в извънредна ситуация, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 30.9.2020 г.

LV

Резюме EN

Използване на допълнителното финансиране за премии на служителите от системата на вътрешните работи, ангажирани пряко с намаляването на разпространението на COVID-19, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 14.10.2020 г.

LV

Резюме EN

Използване на финансирането, отпуснато на Министерство на социалната политика за изплащане на обезщетения към помощите за спиране на работа за всяко дете на издръжка и на обезщетение за спиране на работа и на добавката към тяхното изплащане, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 26.11.2020 г.

LV

Използване на финансирането, отпуснато на Министерство на социалната политика за продължаване на изплащането на обезщетенията за отпуск по майчинство/бащинство, еднократна помощ към държавното семейно обезщетение за плащането на дете с увреждане и за увеличаване на сумата на детските надбавки, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 26.11.2020 г.

LV

Резюме EN

Усвояване на финансирането, отпуснато на Министерство на финансите за изплащане на обезщетение за принудителен отпуск, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 26.11.2020 г.

LV

Резюме EN

Усвояване на финансирането, отпуснато на Министерство на правосъдието за премии на служителите на затворническата администрация, които са участвали пряко в овладяването на COVID-19, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 14.12.2020 г.

LV

Резюме EN

Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.

107

Разпределение и използване на средствата от фонда за непредвидени обстоятелства на държавния бюджет за подпомагане на медиите с цел смекчаване на последиците от кризата, предизвикана от COVID-19, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 22.12.2020 г.

LV

Резюме EN

За непредвидени и непланирани нужди в годишния бюджет ли е поискано финансирането от фонда за непредвидени обстоятелства на държавния бюджет за ремонт на болници?, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 22.12.2020 г.

LV

Усвояване на средствата, отпуснати на електронни медии за масово осведомяване във връзка с кризата, предизвикана от COVID-19, финансов одит/одит на съответствието, 22.12.2020 г.

LV

Резюме EN

Литва

Социална интеграция на хората с увреждания, одит на изпълнението, публикуван на 7.9.2020 г.

LT

Резюме EN

Обуславят ли промените в образованието по-добри учебни постижения на учениците? Одит на изпълнението, публикуван на 14.9.2020 г.

LT

Резюме EN

Управление на кризата и на извънредната ситуация, предизвикани от COVID-19, оценка, публикувана на 30.11.2020 г.

LT

Резюме EN

Управление на пътната инфраструктура, одит на изпълнението, публикуван на 1.12.2020 г.

LT

Резюме EN

Нидерландия

Тестване за коронавирус: какво се случи през пролетта?, целево проучване, публикувано на 23.9.2020 г.

NL

Резюме EN

Риск от злоупотреби и неправилно използване на схемата за запазване на работни места „NOW“, целево проучване, публикувано на 23.9.2020 г.

NL

Акцент върху работата от разстояние в цифрова среда, целево проучване, публикувано на 2.11.2020 г.

NL

EN

Индивидуално подпомагане на дружества по време на кризата, предизвикана от COVID, одит на изпълнението, публикуван на 12.11.2020 г.

NL

Резюме EN

Кризата, предизвикана от COVID: рисковете за публичните финанси от гаранциите и заемите, финансов одит/одит на съответствието, публикуван на 25.11.2020 г.

NL

Резюме EN

Португалия

Рискове при усвояването на публичните ресурси при управлението на извънредни ситуации (COVID-19), анализ, публикуван на 1.6.2020 г.

PT

Извънредни мерки и фискално изпълнение през първите 3 месеца, преглед, публикуван на 16.7.2020 г.

PT

Обществени поръчки, извършвани по извънредни процедури по време на кризата, предизвикана от COVID-19, преглед, публикуван на 21.7.2020 г.

PT

Приложение — Пълен списък на свързаните с COVID публикации на ВОИ на ЕС през 2020 г.

109

COVID-19 — Въздействие върху дейността на националната система за здравеопазване и върху достъпа до здравеопазване, преглед, публикуван на 15.10.2020 г.

PT

Изпълнение на националния оперативен план, финансиран от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (с включен анализ на въздействието на кризата, предизвикана от COVID-19, върху предоставената чрез този план продоволствена помощ), одит на изпълнението, публикуван на 23.10.2020 г.

PT

Въздействие на мерките във връзка с COVID-19, приети от органите на местното управление в континенталната част на Португалия, преглед, публикуван на 18.12.2020 г.

PT

Румъния

Управление на публичните ресурси по време на извънредното положение, одит на съответствието, публикуван на 11.8.2020 г.

RO

Словакия

Управление на държавните материални резерви в извънредни ситуации, одит на изпълнението, публикуван на 21.12.2020 г.

SK

Швеция

Рамката на фискалната политика — прилагане от правителството през 2020 г., одит на изпълнението, публикуван на 17.12.2020 г.

SV

Резюме EN

ЕСП

Становище № 3/2020 относно предложение 2020/0054(COD) за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 и Регламент (ЕС) № 1301/2013 по отношение на специфичните мерки за предоставяне на изключителна гъвкавост за използване на европейските структурни и инвестиционни фондове в отговор на разпространението на пандемията от COVID-19, становище, публикувано на 15.4.2020 г.

[Официални езици на ЕС](#)

Становище № 4/2020 относно предложение 2020/0101 (COD) за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 по отношение на извънредните допълнителни средства, становище, публикувано на 14.7.2020 г.

[Официални езици на ЕС](#)

Становище № 6/2020 относно предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост, становище, публикувано на 9.9.2020 г.

[Официални езици на ЕС](#)

Преглед № 6/2020: Рискове, предизвикателства и възможности на мерките на икономическата политика на ЕС в отговор на кризата поради COVID-19, преглед, публикуван на 9.12.2020 г.

[Официални езици на ЕС](#)

Съкращения

АДМР: Администрация на държавните материални резерви (Словакия)

БВП: Брутен вътрешен продукт

ВОИ: Върховна одитна институция

ДДС: Данък върху добавената стойност

ДПВП: Дирекция „Покупки и възлагане на поръчки“ (Кипър)

ДСП: Държавна служба по приходите (Латвия)

ДФЕС: Договор за функционирането на Европейския съюз

ЕВРОСАЙ: Европейска организация на върховните одитни институции

ЕИБ: Европейска инвестиционна банка

ЕММО: Електронни медии за масово осведомяване

ЕСИ фондове: Европейски структурни и инвестиционни фондове

ИИОК: Инвестиционна инициатива в отговор на коронавируса

ИКТ: Информационни и комуникационни технологии

ИО: Интензивно отделение

ИСП: Инструмент за спешна подкрепа

ЛПС: Лични предпазни средства

МВУ: Механизъм за възстановяване и устойчивост

МСП: Малки и средни предприятия

МФР: Многогодишна финансова рамка

НСЕММО: Национален съвет за електронни медии за масово осведомяване

ОИСР: Организация за икономическо сътрудничество и развитие

СЗО: Световна здравна организация

СОТООН: Световна организация по туризъм към ООН

ФСИ: Фондация за социална интеграция (Латвия)

ECDC: Европейски център за профилактика и контрол върху заболяванията

EMA: Европейска агенция по лекарствата

NGEU: Next Generation EU

PEPP: Програма за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация, причинена от пандемия

REACT-EU: Помощ за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа

SARS: Тежък остър респираторен синдром

SEK: Шведска крона

SURE: Инструмент за подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредно положение

Речник на термините

Автоматичен стабилизатор: Компонент на фискалната политика, който компенсира колебанията в икономическата дейност без пряка намеса от страна на създателите на политики.

Дезинформация: Съобщаване на невярна или подвеждаща информация с цел въвеждане в заблуждение.

Държавна помощ: Пряко или непряко държавно подпомагане за дружество или организация, което му дава предимство пред неговите конкуренти.

Европейски семестър: Годишен цикъл, който предоставя рамка за координация на икономическите политики на държавите — членки на ЕС, и за мониторинг на напредъка.

Европейски структурни и инвестиционни фондове: Петте основни фонда на ЕС, които заедно подпомагат икономическото развитие в целия ЕС: Европейският фонд за регионално развитие, Европейският социален фонд, Кохезионният фонд, Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейският фонд за морско дело и рибарство.

Електронно здравеопазване: Прилагане на информационни и комуникационни технологии в целия набор от функции, които засягат сектора на здравеопазването.

Лични предпазни средства (ЛПС): Артикули, като например маски за лице, ръкавици и средства за защита на очите, които са предназначени да защитят носещия ги от рискове за здравето или безопасността.

Многогодишна финансова рамка: Разходният план на ЕС, в който се определят приоритети (въз основа на цели на политиката) и тавани, обикновено за седем години. МФР осигурява структурата, в рамките на която се определят годишните бюджети на ЕС, и определя тавани за всяка категория разходи. Настоящата МФР обхваща периода 2021—2027 г.

Ограничителни мерки: Ограничаване на движението на хора в рамките на дадено пространство (у дома или в рамките на даден град, регион или държава) с цел да се предотврати или да се забави разпространението на инфекциозен агент по време на пандемия.

Отлагане на данъци: Разрешено забавяне на плащането на данъчно задължение за бъдещ момент.

Пандемия: Разпространение на инфекциозно заболяване в цял свят или на много голяма територия.

Политика на сближаване: Политика на ЕС, чиято цел е намаляване на икономическите и социалните различия между регионите и държавите членки чрез насърчаване на създаването на работни места, конкурентоспособността на предприятията, икономическия растеж, устойчивото развитие и трансграничното и междурегионалното сътрудничество.

Социално дистанциране: Набор от мерки за свеждане до минимум на разпространението на инфекциозно заболяване чрез намаляване на контакта с другите във възможно най-голяма степен.

Схема за излизане в отпуск: Временна инициатива, която позволява на работодателите да получат достъп до финансово подпомагане за изплащане на заплати на работниците през период, в който конкретни обстоятелства, като например пандемия или криза, им пречат да работят.

Финансова помощ: Финансова подкрепа от ЕС, предоставена на държави членки във финансово затруднение, с цел да бъдат подпомогнати да възстановят своето макроикономическо или финансово състояние и да могат да изпълняват своите задължения в публичния сектор или задълженията си във връзка с платежния баланс.

Цифровизация: Преход към включването и използването на цифрови технологии и цифровизирана информация с цел опростяване и ускоряване на процесите и задачите и превръщането им в по-ефикасни и/или по-икономични.

„Хоризонт 2020“: Програмата на ЕС за научни изследвания и иновации за периода 2014—2020 г.

За контакт с представители на ЕС

Лично

В целия Европейския съюз съществуват стотици информационни центрове „Europe Direct“. Адресът на най-близкия до Вас център ще намерите на уебсайта https://europa.eu/european-union/contact_bg

По телефона или по електронна поща

Europe Direct е служба, която отговаря на въпроси за Европейския съюз. Можете да се свържете с тази служба:

- чрез безплатния телефонен номер 00 800 6 7 8 9 10 11 (някои оператори може да таксуват обаждането),
- или стационарен телефонен номер +32 22999696, или
- по електронна поща чрез формуляра на разположение на адрес https://europa.eu/european-union/contact_bg

За да намерите информация за ЕС

Онлайн

Информация за Европейския съюз на всички официални езици на ЕС е на разположение на уебсайта Europa на адрес https://europa.eu/european-union/index_bg

Публикации на ЕС

Можете да изтеглите или да поръчате безплатни и платени публикации на адрес

<https://publications.europa.eu/bg/publications>.

Редица безплатни публикации може да бъдат получени от службата Europe Direct или от Вашия местен информационен център (вж. https://europa.eu/european-union/contact_bg).

Право на ЕС и документи по темата

За достъп до правна информация от ЕС, включително цялото право на ЕС от 1952 г. насам на всички официални езици, посетете уебсайта EUR-Lex на адрес <https://eur-lex.europa.eu/>

Свободно достъпни данни от ЕС

Порталът на ЕС за свободно достъпни данни (<http://data.europa.eu/euodp/bg>) предоставя достъп до набори от данни от ЕС. Данните могат да бъдат изтеглени и използвани повторно безплатно, както за търговски, така и за нетърговски цели.

